

TE

 Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Työ joustaa 63–68-vuotiaana

Puolenpitoa ja huolenpitoa

"Pitää meidän puoliam!"

Näin kiteytti sanomansa eräs kahdenkymppien korvilla oleva neitokainen nuorten aikuisten videopamfletissa, joka luovutettiin eläkepäätäjille työeläkealan viisikymppisjuhluvuoden kunniaksi marraskuussa Työeläkepäivässä.

Videotervehdys koostettiin Eläketurvakeskuksen, Suomen ylioppilaskuntien liiton ja TELAn järjestämän keskustelutilaisuuskiertueen annista. Äänensä siinä saivat esille tamperelaiset, turkulaiset ja helsinkiläiset nuoret aikuiset.

Mitä puolien pitäminen sitten nuorten mielestä tarkoittaa? Tilaisuuksiin osallistuneiden mukaan muun muassa sitä, että eläkepäätäjät tekevät nopeita päätöksiä ja rohkeita linjauksia työeläkemaksun korottamisesta ja eläkeiän nostamisesta. Ainakin nämä valistunutta opiskelijajoukkoa edustaneet nuoret painottivat, ettei tulevaisuuden työntekijöiden pitäisi joutua maksamaan kohtuuttomia eläkemaksuja.

Loppuvuoden neuvotteluväentö työeläkemaksuista osoitti, ettei rohkien ja nopeiden ratkaisujen tekeminen ole vaivatonta. Oikeudenmukaisuutta kun voidaan tavoitella kunkin osapuolen omasta näkökulmasta ja täten tasaisen perustellusti.

Nuorten oikeudenmukaisuustajua puhuttelisi työeläkemaksujen reipas nostaminen saman tien, jotta myös suuret ikäluokat ehtisivät korotuksista oman kortensa kantamaan. Yhtä oikeudenmukaisena voidaan pitää sitä, että aiempien vuosien yläkanttiin arvioituja työeläkemaksuja palautetaan nyt takaisin, jolloin maksut eivät kokonaisuudessaan nouse.

Nyt siis sekä nostettiin että laskettiin maksuja, jolloin lopputulemaksi saatiin sama työeläkemaksu kuin viime vuonna. Voivatko nuoret siis nukkua yönsä rauhassa?

Työeläkemaksu ei kuitenkaan liene se, joka tavallista nuorta eniten öisin valvottaa. Asioita seuraaville on tullut tutuksi ikäpyramidi, joka pulistuu yläpäästään uhkaavasti kuin atomipommi. Se kertoo, että kohta Suomi vanhenee, jo nyt täällä on yli miljoona 65-vuotiaasta, rahat eivät riitä ja hoivataakka käy liian raskaaksi.

Onneksi väliin jo yksipuoliseksi kääntynyt puheenparsi on saanut nyttemmin uusia sävyjä: ikääntyminen on voimavara, sillä Suomen vanhukset kuuluvat maailman vauraimpien, parhaiten koulutettujen ja terveimpien ikäihmisten joukkoon. Jos äskeinen väite kuulostaa liioitellulta, niin riittää, kun siirtää vertailuryhmän maailmanlaajuisesti. Toden totta, meillä ikääntyneethän ovat varsinaista valioluokkaa ja täten ainutlaatuisen, vielä osin hyödyntämätön reservi!

Kun tähän valiovanhusten yhtälöön lisätään vielä maailman parhaimmiston kuuluva koulujärjestelmä lopputuotteenaan osaavimmat nuoret, niin saadaan taatusti aikaiseksi varsin pitkävaikutteinen ja maittava cocktail.

Kati Kalliomäki
päätoimittaja

Toimitus

Päätoimittaja: Kati Kalliomäki | Toimituspäällikkö: Anne Iivonen | Toimitusneuvosto: Pauli Forma (Keva), Roman Goebel (Valtiokonttori), Outi Hartikainen (Varma), Mikko Karpoja (Eläke-Fennia), Eija Pahlala (ETK), Risto Syväla (Mela) ja Mika Vidlund (ETK) | Julkaisija: Eläketurvakeskus | Toimituksen sähköposti: tyolake-lehti@etk.fi | Tilaukset ja osoitteenmuutokset: aineistotilaukset@etk.fi, puhelin 029 411 2500 | Osoite: 00065 Eläketurvakeskus | Puhelin: 029 411 20 | www.etk.fi | 47. vuosikerta | Työeläke ilmestyy viisi kertaa vuodessa, seuraava lehti ilmestyy helmikuussa (18.2.2013) | Helsinki 2012 | PunaMusta Oy | ISSN-L 0564-5808, ISSN 0564-5808 (painettu), ISSN 1799-5221 (verkkojulkaisu) | Kannen kuva: Olli Häkämies | Ulkoasu: Ilkka Kumpunen, Kipinä | Sisäisivujen paperi: Galerie Fine Silk 70 g/m² | Kannen paperi: Galerie Art Silk 130 g/m²

Sisältö

TYÖELÄKE 5 | 2012

4 Puhtia ja joustoa työuran loppupäähän

Putkiasentajasta tarjouslaskijaksi kouluttautunut **Kalevi Järvinen** aikoo jatkaa työuraansa 68-vuotiaaksi.

9 Joustava vanhuuseläke

Eläketurvakeskuksen kyselytutkimus osoittaa, että vanhuuseläkeiän joustoa voisi käyttää enemmänkin.

10 Työurat pidentyneet etenkin loppupäästä

Työurat pidentyvät elinajan tahdissa, selviää erikoistutkija **Noora Järnefeltin** asiantuntija-artikkelissa.

12 Väestöennuste piirtää kuvaa tulevaisuudesta

Miljoonan raja ylittyi tänä vuonna. Lähivuosikymmeninä 65-vuotiaiden osuus väestössä jatkaa kasvuaan.

- 15 Ville-Pekka Sorsa**
Kolumnistimme säännösti t-kirjainta
ratkiriemukkaassa työelämän
ylityksessä.

- 16 Kokemuksen ääntä**
Varman ylläkkäri **Jukka**
Kivekäs selkeyttäisi
vakuutuslääkkärijärjestelmää.

- 18 Työeläkepäivässä**
Ministeri **Jutta Urpilainen** linjapuhe
alan vuosittaisessa päätapahtumassa
Työeläkepäivässä korosti yhteistä
vastuuta eläkejärjestelmästä.
Toimitusjohtaja **Jukka Rantala**
katsoo tulevaisuuteen ja kannustaa
pidempiin työuriin.

- 23 Indeksit maaliin tasatuloksella**
Ekonomisti **Jukka Appelqvist** kertoo
indeksien merkityksen ostovoiman
turvaavina mekanismeina.

- 24 Hyvä työkyky ei synny itsestään**
Työterveysjohtaja **Tiina**
Pohjosella Helsingin kaupungin
työterveyskeskuksesta jakaa hyvä
sanomaa sairauspoissaolojen
ehkäisyssä.

- 26 Korkealta putoava mies**
Heikki Kammonen jättää
Valtiokonttorin työn taakseen, mutta
rakas harrastus laskuvarjohyppy ei
pyyhkiydy taivaalta.

- 28 Pallo hallussa**
Ulkomaa-palstamme kokoa
maukkaita paloja muiden maiden
eläkeuutisista.

- 30 Mediakatsaus vuoteen 2012**
Kuluneen vuoden aikana eläkeasiat
nousivat otsikoihin tiuhaan tahtiin.

- 33 Pelivara kapenee**
talouspuristuksessa
ETLAn tutkimusjohtaja **Tarmo**
Valkonen tunnistaa talouspaineen
vaatimukset.

- 37** Luin kirjan

- 38 Voisiko vaurauttaan käyttää
vanhana?**
Toinen ajatteli -palstalla teräviä
huomioita varallisuudesta
ja vanhuudesta herättelee
ikradikaali **Vappu Taipale**.

- 39 English Summary**

- 40 Julkaisuja**

– Olen nöyrän kiittollinen, että sain mahdollisuuden toiseen uraan, putkiasentajasta tarjouslaskijaksi kouluttautunut Kalevi Järvinen sanoo. Mieheessä ei näy hellittämisen merkkejä. Hän aikoo jatkaa YIT:llä työuraansa 68-vuotiaaksi.

PUHTIA & JOUSTOA

työuran loppupäähän

Teksti: Leena Filpus | Kuvat: Olli Häkämies

Poliittisten päättäjien ja yrityselämän ykkösvaikuttajien juhlapuheet työurien pidentämisestä ja ikääntyneiden työntekijöiden työllistämisestä saavat kylmää kyytiä työnantajien keskuudessa. Eläketurvakeskuksen Joustava vanhuuseläkeikä –arviointitutkimuksen mukaan monet työnantajat eivät ole juuri aiempaa suopeampia työllistämään ikääntyneitä.

Monelle työntekijälle on myös arkea se, että työt voivat loppua jopa jo hyvissä ajoin ennen vanhuuseläkkeen alarajaa, 63:a ikävuotta.

Ilmiölle löytyy ymmärrettäviäkin syitä. Etenkin pienemmillä työpaikoilla voi olla vaikea sopeuttaa työt erilaisten työntekijöiden ja mahdollisesti heikentyneen työkyvyn mukaan. Rakennusalan monitoimitalossa YIT:llä ikääntynyt työntekijä ei ole peikko.

Lottovoittaja

YIT kiinteistötekniikan lv-tarjouslaskijan **Kalevi Järvisen** tähtäimessä on eläkkeellelähtö 68-vuotiaana. Siihen on vielä kolme vuotta.

 Kalevi Järvinen sai lottovoiton kohta neljä vuotta sitten. Onnennumerot eivät osuneet kohdalle silloin, kun hän sai reumadiagnoosin ja vuoden verran jäytäneet kovat kivut ja kolotusselityksen. Päävoitto tuli sillä hetkellä, kun Järvinen päätti heittää sairauseläkehakemuspaperit mappi ö:hön ja tarttua työnantajan tarjoukseen.

Työnantaja, YIT, halusi kouluttaa putkimiehenä rakennuksilla jo lähes 50 vuotta työskennelleestä konkarista lv-puolen tarjouslaskijan.

Tätä pestiä Järvinen ei ole katunut.

– Yhtenäkin päivänä töihin tulo ei ole ollut vastentahtoista. On lottovoitto saada työuran loppupuolella tällainen mahdollisuus ja luottamuksen osoitus työnantajalta. Tuntuu äärimmäisen hyvältä, kun osaamista arvostetaan ja halutaan kouluttaa uuteen työhön, Kalevi Järvinen, 65, sanoo.

Tarjouslaskijan työ alkoi työkokeiluna, kun Järvinen ei kipujensa ja liikerajoitusten vuoksi pystynyt enää asentajan hommiin. Työkokeilujakson jälkeen taattiin, että töitä olisi 63-vuotiaaksi asti.

Työt ovat kuitenkin jatkuneet, eikä loppua näy.

– Viihdyn hirveän hyvin. Saan oppia koko ajan uutta ja ympärillä on hienoja, kannustavia työkavereita. Olisi tuntunut kaiken sen vaivan hukkaanheitolta lähteä eläkkeelle, kun minuun oli satsattu niin paljon. Sitä paitsi työnteko on stressitöntä, kun olen täällä vapaaehtoisesti, Järvinen sanoo.

Vaikka Järvisellä ei ole ollut yhtään sairauslomapäivää uuden työn aikana, reuma on vaatinut sen verran veroa, ettei

aktiiviurheilu enää onnistu. Sen ovat korvanneet päivittäinen arkiliikunta, esimerkiksi portaiden nousu viiden kerroksen verran autohallista toimistoon. Hissi on tällä miehellä pannassa.

– Sen sijaan päästä joutuu käyttämään eri tavoin kuin aiemmassa työssä, joten muisti on parantunut huomasti, Järvinen nauraa.

Asenne ratkaisee

Alkuun työn vaihtaminen arvelutti, jopa vähän pelotti. Uteliaisuus vei silti voiton, päästä kokeilemaan, miten rakennustyömaan ja urakkatöiden itsenäisyydestä ja vapaudesta sopeutuu istumaan toimistossa.

– Enhän minä ymmärtänyt tietokoneista mitään. Käytin konetta sähköpostien lähettämiseen ja laskujen maksamiseen. Ei minulla ollut käsitystä laskentaohjelmista. Sekin jännitti, miten kansakoulu- ja oppisopimusohjalta pärjää insinöörien joukossa. Mutta työkaverit ottivat todella hienosti vastaan, auttoivat ja kannustivat aivan alusta lähtien, Kalevi Järvinen sanoo.

Järvisen tarjouslaskijaksi palkannut YIT kiinteistötekniikan yksikönjohtaja **Petri Lehtinen** ei sen sijaan epäroinyt olleenkaan. Hän toivoisi, että samanlaisia työnvaihtajia löytyisi enemmänkin. Osaajista halutaan pitää kiinni, ikä ei ole olennainen asia.

– Kalevi oli työskennellyt hyvin pitkään putkipuolen kärkimiehenä. Se on vähintään yhtä haastavaa kuin talouslaskenta, vaikka ne ovat töinä erilaisia. Hän solautti uuteen rooliin todella nopeasti, otti tietojärjestelmän vaihtumisetkin paljon sutjakammin kuin muut, Lehtinen kehuu.

Lehtisen mukaan Järvisen elämänsäsenne on omaa luokkaansa.

– Meillä ei ole toista näin positiivisesti töihin suhtautuvaa ihmistä. Huipputyyppejä, jota olen pyytänyt puhumaan työelämästä myös nuoremmille. Hän on oivaltanut sen totuuden, että työpaikka on juuri niin mukava kuin työkaverit ympärillä, Lehtinen sanoo.

Järvinen painottaa, että työnantajankin asenteella ja tavalla suhtautua työntekijöihin on iso merkitys. Kaikkea ei silti voi laittaa työnantajankaan piikkiin. Välillä kannattaa katsoa peiliin.

Herrasmiessopimus

Rakennuksille Järvisellä ei ole ollut ikävä. Sen verran ikä on tehnyt tehtävänsä, että on mukavampi saada työskennellä sillä lämpimässä. Hänellä ei ole kiire eläkkeelle.

– Jossain vaiheessa työnantaja sanoi, että voin vaihtaa halutessani osa-aikaiseksikin. Mutta minulle sopii säännöllinen elämä ja työnteon rytmi. Kotona alkaisin vain kuulosella vaivojani.

Parhaimmillaan Järvisellä onkin edessään vielä ainakin kolme vuotta työuraa.

– Meillä on sellainen herrasmiessopimus, että kerron lähötaikeistani kaksi kuukautta aiemmin. Mutta työnantajalle olen sanonut, että voivat pistää minut pois vaikka seuraavana päivänä. Ymmärrän hyvin, jos tilalleni halutaan nuorempi tai suhdanteet muuttuvat ja työt vähenevät. Olen kiitollinen jokaisesta päivästä, Kalevi Järvinen sanoo.

– Rakennustyömaalle ei ole ikävä.
Työn vapaus oli hienoa, mutta ker-
kesin tehdä asennustöitä pitkään,
Kalevi Järvinen sanoo.

YIT:llä uskotaan, että hyvinvoiva työntekijä on avain yrityksen menestymiseen. Sen eteen tehdään töitä.

Työnantajan tavoite

Levollinen mieli

Rakentamisen monitoimitalossa YIT:llä työntekijän työmotivaatio ja -kyky ovat ikää merkittävämpiä asioita. Suomessa noin 9 500 henkeä työllistävässä yrityksessä keskimääräinen eläkkeellelähtöikä on nousut 60,7 vuodesta (2007) tähänhetkiseen 62,7 ikävuoteen.

– Mietimme yksilöllisesti erilaisia ratkaisuja, kun joku haluaa pysyä työelämässä 63 vuotta täytettyäänkin. Mutta pakolla ei ketään saa pidettyä töissä. Työpaikan henki vaikuttaa työhaluihin paljon, YIT:n työhyvinvointipäällikkö **Kaisa Kuvanto** sanoo.

Kuvannon mukaan pidempien työurien eteen tehdään töitä, sillä osaavat ja motivoituneet työntekijät ovat työnantajan etu.

– Meillä on töissä 150 yli 63-vuotiasta, heistä vanhimmat 70-vuotiaita. On kokoaikaisia, osa-aikaisia ja jotkut tulevat töihin tarvittaessa. Meillä on pitkiä asiakassuhteita ja asiakkaat toivovat usein juuri tiettyjä ihmisiä projekteihin mukaan. Työntekijät saavat puolestaan hyvää mieltä ja työintoa, kun huomaavat, että heidän osaamistaan ja kokemustaan arvostetaan, Kuvanto sanoo.

Kevyemmin asentein

YIT:llä on ollut varhaisen välittämisen malleja jo pitkään. Yhtiö on panostanut johtamiseen ja esimiestyöhön. Kaikki kulminoituu siihen, miltä työssä tuntuu olla, ja miten siellä suhtaudutaan ihmisiin.

Kuvanto painottaa, että yrityksen ja työntekijöiden on oltava yhdessä valmiita hyväksymään se, että työurassa on monia vaiheita. Ihmiset ovat myös yksilöllisiä, toisista on tekemään rankempaaakin työtä pitempään kuin toisista.

– Ikääntyneillä työntekijöillä on usein sellaista arvokasta tietoa ja osaamista, mitä nuoremmilla ei ole. Se saadaan käyttöön, kun työ suhteutetaan työkyvyn mukaan.

YIT:ssä on asetettu yhdeksi yhtiön menestystekijäksi se, että työntekijöillä on levollinen mieli. Levollisuus tulee siitä, että työntekijä voi luottaa työpaikalta löytyvän joustoa erilaisiin elämäntilanteisiin.

– Rakennusala on fyysisesti rankkaa. Vaikka kuinka kiinnitämme huomiota ergonomiaan, vai-

– Minusta on tärkeää mennä välillä kentälle kuulostelemaan työntekijöiden fiiliksiä ja ajatuksia. Silloin pysyy kiinni ihmisten arjessa, eikä ala kehittää visioita, joilla ei ole todellisuuspohjaa, työhyvinvointipäällikkö **Kaisa Kuvanto** sanoo.

vojakin esiintyy. Toivoisi, että kaikkien asenteet muuttuisivat sillä tavoin sallivimmiksi, että sairauslomalle jäämisen sijaan esimerkiksi selkävainainen voisi ottaa muutaman päivän kevyemmin ilman että siitä tehdään numeroa. Toipuminenkin olisi silloin nopeampaa kuin viimeiseen asti hammasta purren puurtaminen, Kuvanto visioi.

Hyvä kantaa kauas

Aivan hyvää hyvyttään ei YIT:lläkään edistetä työhyvinvointia. Kyse on myös rahasta. Suurelle yritykselle työkyvyttömyyseläkkeen hinta on niin kova, että sen kannattaa tehdä lähes kaikkensa, että työntekijät pysyvät työkykyisinä ja -haluisina. Pienemmälle yritykselle sairauseläkkeestä ei koidu yhtä suuria kustannuksia.

Eläkeyhtiö Ilmarisen ylläkäri **Seppo Ket-tunen** on sanonut, että työpaikoilla ollaan yhtä

sairaina kuin sairauseläkkeellä. Kuvanto allekirjoittaa Kettusen väitteen. Osa ihmisten vaivoista on sellaisia, että töissä pärjäisi hyvällä mielen, kunhan työ vain on sopeutettua ja yhteisö tukee.

Sellainen yritys selviytyy voittajana, joka saa työntekijät haluamaan pysyä työelämässä vaivoista huolimatta.

– Työelämässä jatkaminen työkyvyttömyyseläkkeen sijaan on yrityksen ja työntekijän yhteinen etu. Moni unohtaa, että eläke ei ole välttämättä kovin suuri, jos työura jää kesken, Kuvanto sanoo.

Kuvanto painottaa myös yritysten yhteiskuntavastuuta työllistäjinä. Mutta liittyykö vielä yksi syy työntekijöiden hyvään kohteluun: Hyvä maine kiirii kauas.

– Hyvinvoiva työpaikka on haluttu työnantaja myös nuorten keskuudessa. Se on keino saada parhaimmat osaajat palvelukseen, Kaisa Kuvanto sanoo.

Kyselytutkimus osoittaa

Vanhuuseläkeiän joustoa voisi käyttää enemmänkin

Tutkimuspäällikkö Eila Tuominen Eläketurvakeskuksesta.

Joustava vanhuuseläkeikä näyttää toimivan hyvin sekä työntekijöiden että työnantajien mielestä. Työpaikoilla ollaan yhtä mieltä siitä, että 63 vuoden alaikäraja on sopiva. Useimmat työntekijät ovat voineet itse valita eläkkeelle jäämisen ajankohdan.

👉 Jos suomalaisilla työpaikoilla ollaan jostain samaa mieltä, niin se näyttää olevan yltäen joustava vanhuuseläkeikä. 63 vuoden alaikärajalla on sekä työnantajien että työntekijöiden yleinen hyväksyntä, 70 prosenttia työnantajista ja 86 prosenttia työntekijöistä pitää sitä sopivana. Vanhuuseläkeiän ala- ja yläikärajojen nostaminen ei saanut työpaikoilla mainittavaa kannatusta.

Tiedot käyvät ilmi Eläketurvakeskuksen tutkimuksesta *Joustava vanhuuseläkeikä. Työnantaja- ja työntekijäkyselyihin perustuva tutkimus joustavan eläkeiän toimivuudesta.*

Suurin osa päättänyt itse eläkkeelle siirtymisestä

Vuonna 2005 käyttöön otettu 63–68 ikävuoden haarukka on antanut suurimmalle osalle vanhuuseläkkeelle jääneistä mahdollisuuden itse valita milloin jää pois työelämästä.

– Yli 63 ikävuoden työssä jatkavat etenkin ne, joiden työura muuten jäisi lyhyeksi ja sitä kautta eläketulo pieneksi. Joustoa käytetään siis työuran aukkojen paikkaamiseen, tutkimuspäällikkö **Eila Tuominen** selventää.

Nykyistä suurempi joukko voisi kuitenkin käyttää mahdollisuutta joustoon. Yli puolet työnantajista oli sitä mieltä, että useimmat työntekijät voisivat jatkaa 65 ikävuoteen asti töissä. Kuitenkin vain kolmasosa vanhuuseläkeikäisistä jatkaa työssä 63 ikävuoden jälkeen.

Työpaikkojen asenteet muuttuneet hitaasti

Työnantajien suhtautuminen ikääntyneiden työllistämiseen ei ole 2000-luvun kuluessa muuttunut juurikaan suopeammaksi. Asen-

ne ei ennustele työurien nopeaa pitenemistä. 42 prosenttia työnantajista ei pidä työurien pidentämisestä ylipäättään tärkeänä eikä todennäköisenä omalla toimipaikallaan.

Vanhuuseläkkeelle siirtyneistä työntekijöistä viidesosa olisi halunnut vielä jatkaa työuraansa. Puolet heistä ei voinut jatkaa työpäikasta johtuvista syistä.

– Joka kymmenes vuonna 2010 suoraan työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä joutui siis eläkkeelle aiemmin kuin oli toivonut. Luku olisi voinut olla suurempikin talouskriisin seurauksena, Tuominen sanoo.

Työolot työntävät, vapaa-aika vetää eläkkeelle

Kun vuonna 2010 vanhuuseläkkeelle jääneiltä kysyttiin syitä eläkkeelle siirtymiseen, tärkeimmäksi tekijäksi nousivat työ ja työolot. Jos työelämätekijät olisivat olleet kunnossa, olisi halu eläkkeelle ollut vähäisempi. Avovastauksissa esiin nousivat työn ja työaikojen joustamattomuus, työn kiireisyys ja työnantajan tuen puuttuminen työssä jatkamiselle.

Näitä tutkimuksessa esiin nousseita työelämätekijöitä on totuttu kutsumaan työurien pidennystalkoissa pehmeiksi keinoiksi. Näillä keinoilla olisi tutkimuksen mukaan kuitenkin kovia vaikutuksia työuriin.

Lisääntyvä vapaa-aika ja harrastukset vetävät etenkin koulutettuja eläkkeelle. Terveystila ja perhetilanne eivät ole vanhuuseläkeikään saakka työssä jatkaneilla ja jaksaneilla yhtä oleellisia eläkkeelle jäämisen syitä kuin työolot ja vapaa-aika.

**Teksti: Riitta Väkeväinen
Kuva: Karoliina Paatos**

fakta

- Joustavaa eläkeikää ja sen käyttöä tutkittiin koko maan toimipaikkoja edustavan työnantajatutkimuksen ja vanhuuseläkkeelle vuonna 2010 siirtyneitä palkansaaajia koskevan tutkimuksen perusteella.
- Tutkimuksessa oli 1 894 toimipaikkaa ja 2 672 vanhuuseläkkeelle siirtyneitä vastaajia. Nyt saatuja tuloksia verrattiin 2003 ja 2004 tehtyjen vastaavien tutkimusten tuloksiin.

Joustava eläkeikä – Työnantaja- ja työntekijäkyselyihin perustuva tutkimus joustavan eläkeiän toimivuudesta. Eila Tuominen, Kristiina Tuominen ja Nina Kahma. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 2/2012.

Työurat pidentyneet elinajan tahdissa

Noora Järnefelt
Erikoistutkija
Eläketurvakeskus

★ Naisten työllinen elinaika kasvanut nopeammin kuin miesten.

★ Työurat ovat pidentyneet etenkin loppupäästä.

★ Enemmän työvuosia kertyy korkeasti koulutetuille.

Tänä syksynä Eläketurvakeskuksessa valmistuneen tutkimuksen mukaan työllinen elinaika on kasvanut 2000-luvulla samaa tahtia elinajanodotteen kanssa. Naisilla työllinen aika on pidentynyt jopa nopeammin kuin kokonaiselinaika.

Naisten työurat venyneet nopeammin kuin miesten

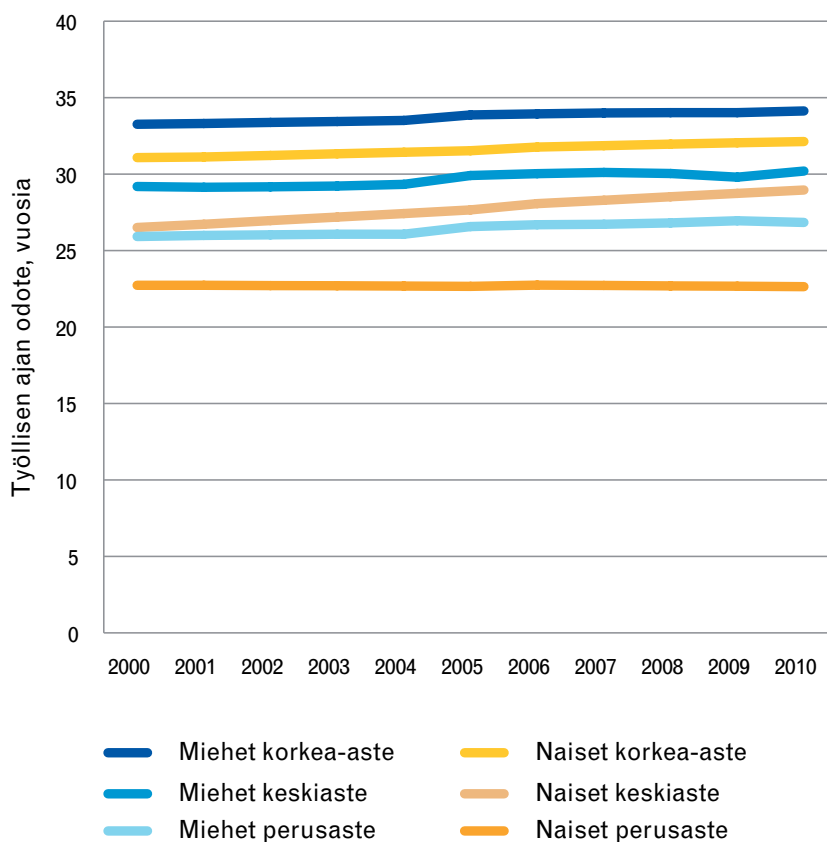
★ Tutkimushankkeessa selvitettiin työikäisenä, 15–64-vuotiaana, eletyn ajan jakautumista työlliseen aikaan sekä työttömänä ja työvoiman ulkopuolella vietettyyn aikaan vuosina 2000–2010. Työllistä aikaa mitattiin työllisen ajan odotteella. Työllisen ajan odote kertoo keskimääräisen työllisenä vietetyn elinajan halutulla ikävälillä. Odotteet laskettiin käyttäen monitilaista regressiomallia.

Työllinen elinaika on lisääntynyt 2000-luvulla sekä miehillä että naisilla. Naisilla kehitys on kuitenkin ollut miehiä reippaampaa. Vuonna 2010 työllistä aikaa kertyi miehelle keskimäärin 34,5 vuotta ja naiselle 33,8 vuotta. Vuoteen 2000 verrattuna miesten työura oli pidentynyt 1,2 vuodella, kun naisilla työura pidentyi samaan aikaan 2,8 vuodella.

Talouden matalasuhdanteissa kasvanut työttömyys on 2000-luvulla haitannut erityisesti miesten työurien pitenemistä. 2000-luvulla naisten työttömänä viettämä aika on lyhentynyt lä-

Työllinen elinaika

25–64-vuotiaana sukupuolen ja koulutuksen mukaan vuosina 2000–2010

hes vuoden verran, mutta miesten työttömänä viettämä aika lyhenyi samanaikaisesti vain hieman.

Työvoiman ulkopuolella vietettyä aikaa kertyy työkäisille naisille yleisesti ottaen enemmän kuin miehille. Sukupuolten välinen ero on kuitenkin 2000-luvulla supistunut lähes puoleen siitä, mitä se oli vuosikymmenen alussa. Vuonna 2010 miehelle kertyi työiän aikana keskimäärin 11,7 työvoiman ulkopuolella vietettyä vuotta, naiselle vuosi enemmän (12,8 vuotta).

Työvuosia tullut lisää lähinnä työuran loppupäähän

★ Työllistä elinaikaa on 2000-luvulla tullut lisää lähinnä vanhimille, yli 50-vuotiaille. Työllinen elinaika on siis kasvanut ikäryhmissä, joiden työllisyyteen työeläkejärjestelmän muutoksillakin on pyritty vaikuttamaan.

Naisten työllisyys on miehiä alaisempi noin 23 ja 45 ikävuoden välillä. Tämä johtuu muun muassa siitä, että naiset opiskelevat keskimäärin korkeampia tutkintoja kuin miehet ja pitävät perhevapaita enemmän kuin miehet. Tässä elinkaaren vaiheessa naisille kertyy keskimäärin vähemmän työllistä aikaa kuin miehille.

2000-luvun mittaan naisten työllisyys on painottunut aikaisempaa selvästi enemmän yli 50-vuotiaisiin. Nykyisin 50–59-vuotiaat naiset osallistuvat ansiotyöhön enemmän kuin samanikäiset miehet. Hitaampi työllisen ajan kertyminen naisille nuorissa ikäryhmissä ja nopeampi työllisen ajan kertyminen vanhemmissa ikäryhmissä tasapainottavat toisiaan niin, että 35-vuotiaan naisen ja miehen jäljellä oleva työura on keskimäärin yhtä pitkä.

Koulutusryhmien erot suuret, kehitys erisuuntaista

★ Koulutus vaikuttaa työuran pituuteen. Mitä korkeampi koulutus, sitä useampia työllisiä vuosia elinkaarelle kertyy. Naisten joukossa erot ovat suuremmat kuin miehillä (kuvio).

Laskelmamme koulutusryhmien eroista kattavat elinkaaren 25-vuotiaasta 64-vuotiaaksi. 2000-luvulla työllinen elinaika on kasvanut miehillä lievästi kaikilla koulutustasoilla. Sen sijaan naisilla työllinen aika on kehittynyt eri suuntiin koulutustasosta riippuen.

Korkea-asteen koulutuksen saaneille naisille työllistä aikaa on tullut lisää jotakuinkin samaa tahtia kuin miehilläkin. Keskiasteen koulutuksen suorittaneiden naisten työllinen aika puolestaan kasvoi keskimääräistä nopeammin. Vastaavasti elinkaarella kertyvä työttömyysaika ja työvoiman ulkopuolella vietetty aika lyheni heillä keskimääräistä jyrkemmin.

Muista ryhmistä poiketen perusasteen koulutuksen varassa olevien naisten työllinen aika ei lisääntynyt lainkaan 2000-luvulla. He kokevat selvästi enemmän työttömyyttä kuin muut ja lisäksi työvoiman ulkopuolella vietetty aika on heillä kasvanut 2000-luvun mittaan.

Työllinen elinaika on 2000-luvulla pidentynyt. Kehitys ei ole kuitenkaan kaikissa väestöryhmissä ollut yhtä suotuisaa. Miesten työllinen aika on kasvanut hitaammin kuin naisten ja naisten joukossa perusasteen koulutettujen työurat näyttävät jäävän muista jälkeen.

Artikkelin tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen ja tilastotieteen dosentti Markku Nurmisen tutkimusyhteistyöhön, jonka tuloksia julkaistaan Eläketurvakeskuksen raportissa Työurien pituuden kehitys 2000-luvulla.

Englanninkielisenä tutkimuksesta on julkaistu Markku Nurmisen raportti Working-life expectancy in Finland: trends and differentials 2000-2015, Eläketurvakeskuksen raportteja 03/2012.

Valtion eläkeasioiden hoito kokonaisuudessaan Kevaan

👉 Valtion työnantajat asioivat ensi vuoden alusta eläkkeisiin liittyvissä asioissaan Kevassa. Uudistuksen tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa valtion eläkejärjestelmän toimeenpanoa, välttää kaksinkertaista työtä sekä aikaansaada kustannussäästöjä valtion eläkejärjestelmän toimeenpanossa.

Vuodenvaihteessa Valtiokonttorista Kevan hoidettaviksi siirtyvät valtion eläkkeiden työnantajiin liittyvät tehtävät. Näitä ovat palvelussuhderekisteri, eläkemaksujen perintä ja tarkastaminen sekä valtion eläkkeisiin liittyvät aktuaari- ja tilastotoimen tehtävät.

Työnantajille ei aiheudu tehtävien siirrostaa suuria muutoksia. Kuitenkin eläkemaksujen maksaminen muuttuu vuodenvaihteessa työnantajakohtaiseksi. Työnantajilla on mahdollisuus hoitaa maksuliikenteeseen liittyviä tehtäviä sekä jatkossa katsoa myös omaa organisaatiotaan koskevia tilastotietoja Asta-palveluissa. Asta eli Asiantuntijapalvelut työnantajille on Kevan työnantaja-asiakkaille tarkoitettu verkkopalvelu.

Valtiokonttoriin ei vuodenvaihteen jälkeen jää valtion eläketurvaan liittyviä tehtäviä. Valtion eläkelain piiriin kuuluvien henkilöasiakkaiden eläkkeen hakemiseen ja maksamiseen sekä neuvontaan liittyvät asiat Keva on hoitanut vuodesta 2011.

Tehtävien siirto ei koske eläkkeiden rahoitusta eikä eläkevarojen sijoittamista. Valtion eläkkeet rahoitetaan valtion budjetista ja Valtion Eläkerahasto huolehtii valtion eläkevarojen sijoittamisesta. Keva vastaa edelleen kunnallisen eläkejärjestelmän rahoittamisesta ja kunnallisten eläkevarojen sijoittamisesta.

Piteneekö elinaika, kasvaako vanhusväestön osuus?

VÄESTÖENNUNSTE

piirtää kuvaa tulevaisuudesta

Väestöennusteet perustuvat eletyssä menneisyydessä tapahtuneisiin muutoksiin. Ennusteisiin liittyy aina tiedostettua epävarmuutta. Niitä voi myös kutsua valistuneeksi arvioksi tulevaisuudesta.

– Meillä on hyvät ja parantuneet välineet arvioida tulevaa kehitystä. Mitä pidemmälle halutaan ennustaa, sitä suuremmaksi käy ennusteiden haarukka, toteaa johtaja Hannu Uusitalo Eläketurvakeskuksesta.

Arvioina ennusteet myös pitää ottaa, sillä ne pohjautuvat syntyvyydessä, kuolleisuudessa ja maahanmuutossa toteutuneeseen tietoon, joka ei välttämättä ennusta tulevaa, toteaa Eläketurvakeskuksen johtaja **Hannu Uusitalo**.

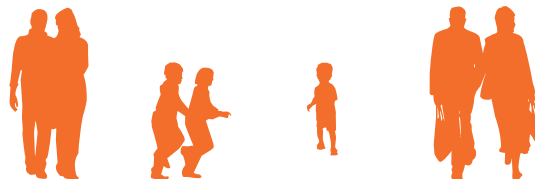
Tilastokeskuksen uusimmassa, syyskuussa julkistetussa vuosien 2012–2060 väestöennusteessa arvioidaan, että suomalaisten elinaika ei piteneisi niin nopeasti kuin aiemmin arveltiin. Väestöennusteen perusteella laadittu laskelma elinaikakertoimen tulevasta kehityksestä merkitsee, että kerroin alentaa alkavia eläkkeitä aiemmin arvioitua vähemmän.

Elinaika pitenee, mutta miten pitkään?

Uudessa väestöennusteessa Tilastokeskus arvioi, että vuoteen 2040 mennessä 65 vuotta täyttäneiden määrä pienenee vajaat kolme prosenttia verrattuna vuonna 2009 laadittuun ennusteeseen.

Silti pitkäikäisyys jatkaa suotuisaa kehitystä (kuva). Juuri ikänestoreiden suhteellinen osuus väestössä kasvaa, kun työikäisten samaan aikaan vähenee. Suomen maine Pohjolan Japanina täytyy ainakin tältä osin.

Viime vuonna 65 vuotta täyttäneitä oli jo reilut

18 prosenttia koko väestöstä. Minkälaisella tarkkuudella luottaa arvioon elinajan pitenemisestä, Eläketurvakeskuksen suunnittelu- ja hallintolinjan johtaja Hannu Uusitalo?

– Mitä pidemmälle halutaan ennustaa, sitä suuremmaksi käy ennusteiden haarukka: epävarmuus kasvaa. Jos tähytään esimerkiksi vuoteen 2060, ennusteen epävarmuus on jo hyvin suuri.

Vuonna 2010 tilastotieteen professori **Juha Alho** arvioi Eläketurvakeskuksen toimeksiannosta elinaikakertoimen tulevaa kehitystä stokastisen ennusteen avulla.

– Laskelmat antoivat tulokseksi, että puolet vuodelle 2060 lasketuista elinaikakertoimista olivat välillä 0,75–0,84, eli vaikutus eläkkeeseen voi vaihdella noin 10 prosenttia. Vuodelle 2020 vastaava väli on noin 2,5 prosenttia.

Väestötieteilijöiden enemmistö on Uusitalon mukaan hyvin perustein sitä mieltä, että elinajan pidentyminen jatkuu myös tulevaisuudessa. Sitten on niitä, jotka uskovat elintason kasvun myötä lisääntyneisiin kansanterveysongelmiin viitaten, että kasvun pysähtyminen on mahdollista lähivuosikymmenien aikana.

– Minä kuulun tähän jälkimmäiseen koulukuntaan. Varteen otettavat ennusteet pohjaavat tavalla tai toisella ajatukseen, että kehitys jatkaa entiseen tapaan. Tämä on iso jos. Tulevaisuus on kerta kaikkiaan arvaamaton, Uusitalo sanoo.

Väestöennuste vaikuttaa pitkän aikavälin eläkearvioihin ja aina tuoreimmasta ennusteesta haetaan suuntaviittaa tulevaan. Väestöennusteen perusteella on mahdollon varmaksi sanoa, mikä on vaikkapa vuoden 2040 eläketaso ja miten koko väestössä tapahtuva muutos vaikuttaa yksittäisen eläkkeensaajan tulevaisuudenkuvaan.

– Väestöennuste on keskeinen pitkän aikavälin eläkearvioiden lähtökohta. Niihin siis sisältyy huomattavaa epävarmuutta. Muita tulevaisuuden eläkearvioihin vaikuttavia ja ehkä vielä vaikeammin arvioitavissa olevia tekijöitä ovat esimerkiksi ansiotason ja työllisyyden kehitys, hän toteaa.

– Näistä epävarmuustekijöistä huolimatta tulevaa kehitystä on tärkeitä arvioida. Laskentaoletuksia vaihtelemalla voidaan myös saada käsitys eri tekijöiden merkityksestä.

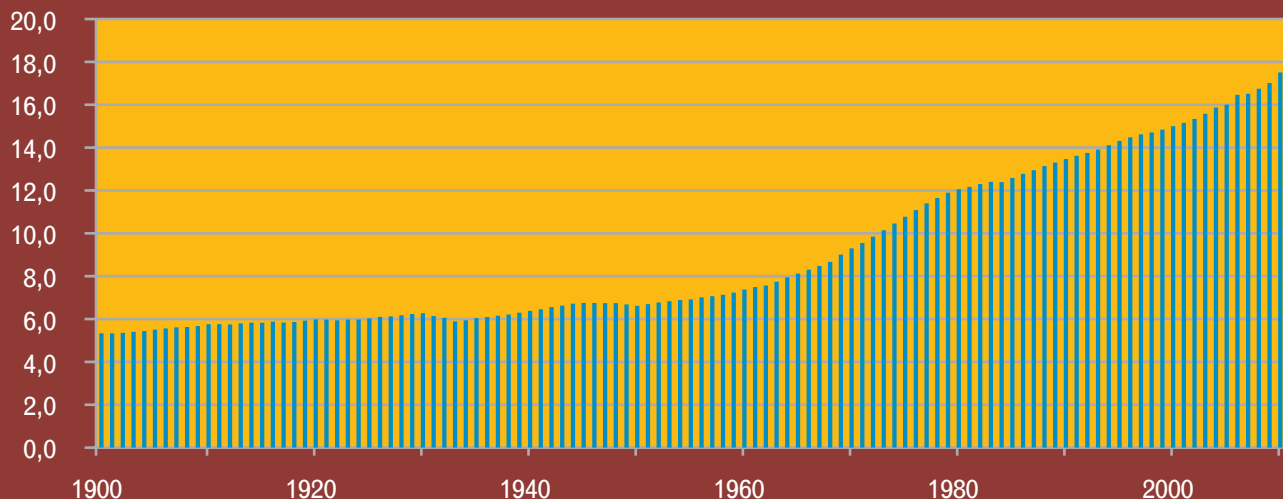
Elinaikakerroin puraisee vähemmän

Yksittäisen eläkkeensaajan kannalta on selvää, että pitkä työura takaa paremman työeläkkeen. Tähän tähtää myös työeläkejärjestelmään sisäänrakennettu elinaikakerroin, jonka ideana on kannustaa työskentelemään pidempään, jos elin aika pitenee.

65 vuotta täyttäneiden prosenttiosuus väestöstä 1900–2011

Lähde Tilastokeskus, väestötillastot.

Suomen väkiluku on nyt lähes 5 420 000

Lähde: Tilastokeskus ja Väestörekisterikeskus

Väestöennusteen perusteella on las-
kettu, että elinaikakerroin puraisee vä-
hemmän esimerkiksi 1978 syntyneiden
eläkekertymää. Käykö näin ja minkä suu-
ruisesta muutoksesta on kyse aiemman
arvioon verrattuna?

– Väestöennuste antaa tosiaan hieman
pessimistisemmän kuvan eliniän pidenty-
misestä. Toisin sanoen arvio elinaikaker-
toimen eläkettä pienentävästä vaikutuk-
sesta on hieman alentunut.

– Ennuste-ero johtuu siitä, että viime
vuosina kuolevuuden alentumisen kehitys on
hieman hidastunut. Muutos voi osoittaa
kehityksen taitetta, mutta se voi myös olla
joidenkin tilapäisten tekijöiden aikaan-
saama. Pitkälle meneviä johtopäätöksiä
ei vielä kannata tehdä, Uusitalo painottaa.

– Seuraavaan vuonna 2015 todennäköi-
sesti tehtävään väestöennusteeseen sisäl-
tyykin paljon mielenkiintoa: palataanko
vuoden 2009 ennusteen mukaiselle ke-
hitysuralle vai jatkuuko 2012 ennusteen

mukainen hieman hitaampi eliniän pi-
dentymiskehitys. Oma veikkaukseni on,
että jälkimmäinen vaihtoehto toteutuu,
hän sanoo.

Suunnan hahmottamiseen kelpoja työkaluja

65 vuotta täyttäneitä on ennätysmäärä:
tänä vuonna rikkoutui miljoonan raja ja
vuonna 2040 heitä arvellaan olevan jo 1,57
miljoonaa. Miten varmasti tuo toteutuu?
Tähän asti lähes systemaattisesti ennus-
teet ovat heittäneet korkeammalle kuin
aika on näyttänyt.

– Tilastokeskus on väestöennusteen
laatuselosteissaan ansiokkaasti verrannut
aiempien väestöennusteiden osuvuutta.
Kovin huonosti ovat kohdalle osuneet.
Vaikka uskonkin, että ennustemenetel-
mät ovat parantuneet, enpä menisi lyö-
mään vetoa tämän luvun puolesta.

Eläketurvakeskus arvioi eläketurvan

kestävyyttä ja riittävyttä myös tulevai-
suudessa. Uusitalon mukaan ennusteet
ovat tähän tarkoitukseen käypä työkaluja.

– Meillä on hyvät ja parantuneet vä-
lineet arvioida tulevaa kehitystä. Mutta
kaikki varaukset, jotka edellä on sanottu,
pätevät myös näihin työkaluihin.

– Mallit ovat välttämättömiä esimer-
kiksi politiikkamuutosten vaikutusten ar-
vioinnissa. On tarpeen hahmottaa, mitä
tapahtuu esimerkiksi eläkemenoille, mak-
suille ja eläketasolle, jos esimerkiksi kart-
tumia tai indeksejä muutetaan?

– Arvioita tällaisten muutosten mah-
dollisista vaikutuksista voidaan pitää hy-
vinkin luotettavina, Uusitalo toteaa.

Teksti: Anne Iivonen

*Kuvat: Karoliina Paatos
Ilkka Kumpunen*

Yöelämää kehittämässä

 Pikkujouluakauden kunniaksi on hyvä puhua työelämän sijaan vakavasti yöelämästä.

Suomalaista yöelämää on kehitetty vuosikymmenten ajan yömarkkinaosapuolten keskinäisen yhteisymmärryksen avulla. Yöelämän korkea järjestäytymisaste on mahdollistanut tuloksellisen toiminnan. Koulutettu yövoima on päässyt tekemään yöelämästä näköistään. Kansainvälinen yöjärjestökin on saanut olla meistä ylpeä.

Nykyaikaisessa yöelämässä on kuitenkin monia haasteita.

Viime vuosina on alettu puhua paljon epätyyppillisten yösuhteiden yleistymisestä. Ihmiset ovat entistä useammin pätkäöissä ja vaihtavat yöpaikkaa kuin alusvaatteita.

Yömarkkinoiden kohtaanto-ongelmat ovat arkipäivää. Parhaat yöpaikat ovat loppuun asti kilpailtuja. Suosituimpien yötovereiden seuraan on vaikeaa päästä. Yöelämään ei tahdo päästä kiinni ilman kunnon yöharjoittelua.

Motivoituneet nuoret, jotka haluaisivat viettää kaiken aikansa yöelämässä, eivät löydä yömarkkinoilta aina sopivia yöpaikkoja. Kaikkia ei yöelämän oravanpyörä enää kiinnosta ollenkaan, vaan he haluavat ennemmin leppoistaa päivänsä.

Yöelämä on joskus raadollista ja nykyään ehkä vaativampaa kuin koskaan. Yössä jaksaminen on yksi suurimmista haasteista. Yökyvyttömyyseläkkeiden yleistymisen nuorten parissa on päivänselvä indikaattori siitä, ettei yöelämä ole kestäväällä pohjalla. Moralistit jaksavat silti huutaa heille, että takaisin yöhön siitä.

Yönarkomaanit valittavat, ettei heillä ole keinoja yöelämän hallintaan. Yöelämän rytmi vie mennessään ja todellisuus alkaa hämärtyä.

Yön ja perheen yhteensovittaminen on suuri haaste. Kun molemmat puoliset ovat tahtihoillaan kiinni yöelämässä, ei aikaa tahdo jäädä yhteislooon kotona.

Moni on jo pitkään valittanut, ettei Suomessa voi rikastua yöllä. Eihän siitä mihinkään pääse: suomalainen yöelämä ei ole mikään eroparatiisi. Eroluonteiset sosiaaliturvamaksut uhkaavat nekin nousta, vaikka yöeläkkeet ovat kyllä turvassa.

Haasteita ja yönsarkaa siis riittää. Aina ei riitä, että esimies toivottaa hyvää yötä.

Mutta ei hätää! Yöelämän laatua pohtivat työryhmät ja yöelämän asiantuntijat ovat tuoneet monia hyviä ideoita haasteisiin vastaamiseksi. Yöelämän konsulteille on nyt kysyntää. Yöelämän tutkijatkin ovat viime vuosina omaksuneet entistä enemmän osallistuvia tutkimusmenetelmiä – tutkijat ovat nyt täydessä yössä.

Yöhyvinvointi on varmasti tärkeä osa yöelämän vetovoiman säilyttämistä. Esimerkiksi yön jakaminen on yksi tärkeä keino kohtaanto-ongelmien ratkaisemiseksi. Mitä useampi yön jakaa, sitä parempaa yöelämästä tulee, sanovat jotkut. Osaa-va yövoima, joka osaa jakaa yönsä muiden kanssa, on todellinen yöelämän kehittämisen valttikortti.

Kaikki yöpoliittiset ratkaisut eivät silti kestä päivänvaloa. Yö on parasta sosiaalipolitiikkaa, sanovat monet. Samaan aikaan näyttäisi siltä, että valtio on käytännössä jo luopunut täysyöllisyyden ajamisesta. Yön tarjontaa pyritään lisäämään, mutta kysyntää ei. Valtio ei halua taata kaikille yöpaikkaa tai sitouttaa pääomaa kotimaiseen yöhön. Nykyään onkin syytä pelätä yöelämän siirtymistä lämpimämpiin maihin.

Löytyyköhän Suomesta yöväenpuolue tai yöväenliike, joka olisi valmis takaamaan kaikille kansalaisille yön vuorokaudesta toiseen? Sosiaalidemokraatit ainakin ovat mainostaneet itseään sloganilla YÖ©. Yöministerinäkin on yöelämän suhteiden vanha konkari. Ja onhan meillä nyt yöväen presidenttikin, joka voi näyttää muille mallia ja jatkaa aamuun asti päivästä toiseen.

Ville-Pekka Sorsa

Kolumnistimme on Helsingin yliopiston tutkijatohtori

Jukka Kivekkään mukaan vakuutuslääkärijärjestelmässä on paljon korjattavaa, mutta

PERUSTA ON KUNNOSSA

Varman ylilääkäri **Jukka Kivekäs** haluaa lisää avoimuutta ja selkeyttä vakuutuslääkärijärjestelmään. Hoitavan lääkärin ja vakuutuslääkärin roolit on kuitenkin pidettävä ennallaan. Näin taataan hakijan oikeusturva.

Kun työ ja terveys on mennyt, tulevaisuus on musta. Varsinkin, jos tuttu lääkäri on luvannut kirjoittaa työkyvyttömyyspaperit ja ne hylätään näkemättä potilasta.

– Luuri on lyöty korvaan, mutta koskaan ei ole uhkailtu, kertoo Varman ylilääkäri Jukka Kivekäs.

Hän vastaa Varman lääketieteellisestä ratkaisutoiminnasta. Kivekkään mukaan suurin vakuutuslääkärijärjestelmään kohdistuva kritiikki koskee juuri päätösten kasvottomuutta.

– Siihen liittyy perustavanlaatuinen harha. Vakuutuslääkärille henkilö ei ole potilas, vaan asiakas, eläkkeen hakija. Me emme hoida hänen terveyttään, me otamme kantaa siihen onko hänellä oikeus eläkkeeseen.

Oikeuden toteutuminen edellyttää yhdenmukaisia päätöksiä. Suomessa on 19 000 työikäistä lääkäriä. Jos jokainen heistä voisi päättää työkyvyttömyyseläkkeestä, linja vaihtelisi vastaanottojen mukaan.

– Päätöksen on perustuttava lausunnosta löytyviin lääketieteellisiin faktoihin, ei vaikutelmaan, joka syntyy tutkimustilanteesta. Tämä takaa linjakkuuden, Kivekäs perustelee.

Viime kädessä se perustuu kokemukseen. Kivekäs lukee noin 30 lääkärinlausuntoa päivässä. Kun yhtälöön lisätään 27 vuoden ura vakuutuslääkärinä, saadaan 150 000 luettua lääkärinlausuntoa.

– Lisäksi seuraamme muutoksenhakulautakunnan päätöksiä. On hyvä muistaa, että työkyvyttömyys ei ole lääketieteellinen, vaan juridinen käsite.

Joka neljäs hylätään

Vaikka perusta on kunnossa, vakuutuslääkärijärjestelmässä on paljon korjattavaa. Tätä mieltä on myös Kivekäs, joka on huolestuneena seurannut

Kuka?

Jukka Kivekäs

- Varman ylilääkäri, TELAn työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden neuvottelukunnan puheenjohtaja
- Lääketieteen ja kirurgian tohtori, vakuutuslääketieteen dosentti
- 58-vuotias
- Naimisissa
- Harrastuksina sulkapallo ja suunnistus.

työkyvyttömyyshylkäysten määrän kasvua.

– Suuri hylkäysprosentti osoittaa, että järjestelmä ei toimi.

Tällä hetkellä 27 prosenttia hakemuksista hylätään.

– Hylkäysprosentin kasvun takana on monia syitä, esimerkiksi vuoden 2008 finanssikriisin aiheuttama työttömyys. Tästä voin saada nokilleni, mutta väitän, että myös lääkärinlausuntojen taso vaikuttaa hylkäysprosenttiin. Digiteknikan myötä ne tehdään liian usein copy-paste-tekniikalla.

Kivekkään mukaan hylkäysprosentti laskee, jos sairausvakuutuskauden palvelut saadaan toimimaan. Kesällä voimaan tullut sairausvakuutus- ja työterveyshuoltolain muutos – 90 päivän sääntö – on jo selkeä parannus.

– Jos ihmiset saavat ajoissa apua, työkyvyttömyyseläkettä hakevat vain sitä todella tarvitsevat.

Risikko ajaa muutosta

Ongelmia on myös eri toimijoiden välisessä viestinnässä. Sosiaali- ja terveysministeri **Paula Risikon** mukaan järjestelmän keskeisin ongelma on se, että hakijat eivät koe olevansa riittävän osallisia oman asiansa käsittelyssä.

Ministeriön, Risikon ja alan asiantuntijoiden laatima toimenpideohjelma pyrkii selkeyttämään hakuprosessin käytäntöjä ja lisäämään järjestelmän avoimuutta. Esimerkiksi lääkärinlausuntolomakkeet uudistetaan ja hylkäysperusteluista pyritään saamaan ymmärrettäviä.

Tulosten on määrä valmistua vuoden 2013 loppuun mennessä.

– Hyviä ja tarpeellisia uudistuksia. Ehkä keskeisin kansalaisia hämmentävä asia liittyy kuitenkin hoitavan lääkärin ja vakuutuslääkärin rooleihin, Kivekäs sanoo.

Hoitavan lääkärin kirjoittama sairausvakuutusajan työkyvyttömyys koskee henkilön ammatia. Työkyvyttömyyseläkeoikeutta arvioitaessa puolestaan pohditaan onko ihmisellä jäljellä työkykyä johonkin muuhun työhön.

– Ajatellaan vaikka rekkakuskia, joka sairastuu epilepsiaan. Hän ei pysty tekemään omaa työtään,

mutta TyEL:n mukaan nuori mies, jolla on satunnaisesti oireileva epilepsia, ei varmasti saa työkyvyttömyyseläkettä. Laissa lähdetään siitä, että hän pystyy tekemään jotain muuta.

Tätä hakijoiden on vaikea ymmärtää. Asiaa selkeyttämään kaavailaan lääkärinlausuntolomakkeiden uudistusta.

– Sairausvakuutuskaudella ja työkyvyttömyyseläkkeellä voisi olla omat lomakkeensa. Hoitava lääkäri ottaisi kantaa vain sairausvakuutuskauden työkyvyttömyyteen. Varsinaisessa työkyvyttömyyseläkelomakkeessa hän tyytyisi kuvaamaan potilaan lääketieteellisen tilanteen niin hyvin kuin pystyy.

TELK:n rahoitus uusiksi?

Lakimuutoksiakin saattaa olla tulossa. Kivekäs arvelee, että Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan (TELK) velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksistaan kirjataan lakiin.

Entä TELK:n rahoitus: Tällä hetkellä vakuutusyhtiöt rahoittavat lautakunnan toiminnan. Kansalaisten silmissä se saattaa näyttää epäilyttävältä. Pitäisikö rahoittajan olla järjestelmän ulkopuolinen taho?

– Meidän työn kannalta sillä ei ole merkitystä, mutta kansalaisille ehkä välittyisi riippumattomampi mielikuva.

Teksti: Antti Karkiainen

Kuva: Kai Widell

Ministeri Jutta Urpilainen Työeläkepäivässä:

LUOTTAMUS JÄRJESTELMÄÄN

KASVAA YHDESSÄ SOPIMALLA

TYÖ-
ELÄKE-
PÄIVÄ
2012

Kollektiivinen riskien jakaminen on hyvinvointivaltion perusta ja suomalainen hyvinvointivaltio rakentuu yhdessä sopimisella. Sopimisella turvataan työeläkejärjestelmän kestävyys, eettisyys ja luottamus, valtiovarainministeri **Jutta Urpilainen** (sd) sanoi Työeläkepäivässä 14. marraskuuta.

Valtiovarainministeri Jutta Urpilaisen mukaan vaikeutunut taloustilanne yhdessä väestön ikääntymisen kanssa luo painetta työeläkejärjestelmään. Kestävyyden ja eläkelupauksen kannalta on samaan aikaan kyettävä sopimaan kestävästä maksutasosta kuin työurien pidentymisestä.

Teksti: Anne Iivonen | Kuvat: Karoliina Paatos

Ministeri Urpilaisen ajankohtainen linjapuhe tulkittiin kollektiivisesti hoidetun työeläkejärjestelmän puolustuspuheeksi. Vaikutelmaa vahvisti, että muutama tovi puheen jälkeen samana päivänä työeläkemaksusta syntyi sopu 14. marraskuuta työmarkkinakeskusjärjestöjen eläkeneuvotteluryhmässä.

Urpilainen muistutti, että työeläkejärjestelmä lepää työmarkkinajärjestöjen yhteistyön varassa ja että vastuuta kantavilla maksajatahoilla tulee olla sananvaltaa työeläkejärjestelmän sisällöstä.

Eläkejärjestelmä kehittyä ajassa ja nyt jo valmistellaan vuoden 2017 eläkeuudistusta. Ministerin viesti oli, että eläkejärjestelmän on oltava vakaa ja ennustettava. Siksi jatkuvia muutoksia on vältettävä ja ensin on arvioitava luotettavasti aiempien päätösten vaikutuksia.

Urpilainen painotti päätöksentekijöiden roolia vastuunkantajina.

– Suomen taloudessa, työmarkkinoilla ja eläkejärjestelmässä tarvitaan ennakoitavuutta, vastuunkantoa ja keskinäistä luottamusta. Ei uusia riidanaiheita ja sopimusten aukirepmisiä, hän sanoi.

Työeläke tärkein sosiaaliturvan muoto

Urpilainen asemoi työeläkkeen keskellä ihmisten arkea ja näkee sen selkeän paikan yhteiskunnassa.

– Työeläketurva on ehkä tärkein sosiaaliturvan muoto. Taloudellisesti haastavina aikoina on helppo nähdä sen suuri arvo luottamusta vahvistavana ja tulevaisuudenuskoa ylläpitävänä elementtinä. Pitkään kestäneestä talouskriisistä ja finanssimarkkinoiden myllerryksestä huolimatta kansalaiset ovat voineet luottaa eläkelupauksen pitävyyteen.

– Uudistukset ovat vahvistaneet eläkejärjestelmäämme ja antaneet perustan sille luottamukselle ja yleiselle hyväksyttävyydelle, joka lakisääteiseen eläkejärjestelmäämme kansalaisten keskuudessa kohdistuu. Me voimme perustellusti uskoa siihen, että eläkelupauksemme pitää myös tulevaisuudessa, myös tulevien sukupolvien osalta.

Monituiset kerrat eurokriisin vuoksi kädet savessa tositoimiin joutunut ministeri laajensi näkökulmaa ja vertasi Suomea muuhun Eurooppaan.

– Pitkäjänteisen rahastointipolitiikan ansiosta suomalainen eläkejärjestelmä on kohtuullisen kestävällä pohjalla – varsinkin verrattuna muihin mai-

hin. Suomalainen työeläke tarjoaa kansainvälisessä vertailussa poikkeuksellisen kattavan turvan: se on edelleen etuusperusteinen, ansioihin sidottu ja hyvän indeksiturvan tarjoava. Monissa maissa kehitys on vienyt eläketurvaa toiseen suuntaan, ministeri sanoi.

Työurien pituus vaikuttaa maksutasoon

Vaikeissakin talouden suhdanteissa työeläkejärjestelmän kestävyys on kyettävä turvaamaan. Urpilainen muistutti, että eläkejärjestelmän samoin kuin koko julkisen talouden merkittävimpana haasteena seuraavien 20 vuoden aikana on väestön ikääntyminen.

– Pitkä elämä ja turvattu vanhuus ovat hyvä asia sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Mutta samalla hoito-, hoiva- ja eläkelupaustamme lunastaminen edellyttää sitä, että pidämme jatkossakin huolta julkisen talouden kestävydestä.

Rahoituspohjan kannalta ministerin mukaan on yhtä tärkeää sopia kestävästä maksutasosta kuin on huolehtia työurien pidentymisestä.

– Meidän on hyväksyttävä, että keskimääräisen eliniän pidentymistä ei yhteiskunnassa käytetä kokonaisuudessaan vapaa-aikaan pidentyvinä eläkepäivinä, vaan osa lisäelinvuosista käytetään myös työuran jatkamiseen. Vain tällä tavoin eläkemaksut pysyvät kohtuullisella, ja koko julkisen talouden kestävyttä tukevalla tasolla, hän totesi.

Työeläkekeskustelussa on viime aikoina korostunut työeläkeyhtiöiden toiminta ja vastuullisuuskysymykset.

– Kun ajatellaan työeläkejärjestelmän tulevia kehitystarpeita, oleellista on sen sosiaalivakuutusluonteen varjeleminen ja kehittäminen. Sen olemassaolon ydin ei ole taloudellinen vallankäyttö. Rakenteet ovat vain välineitä. Sosiaalivakuutuksessa katseen pitää siis kohdistua ihmisiin ja sosiaalisiin riskeihin.

Eläketurvakeskuksen järjestämä Työeläkepäivä kokosi noin 950 osallistujaa Helsingin Messukeskukseen runsaan seminaariohjelman pariin. Muun muassa toimitusjohtaja **Jukka Rantanen** puheenvuoro ja muiden luennoitsijoiden esitysmateriaalit ja videonnit löytyvät Eläketurvakeskuksen verkkopalvelussa www.etk.fi.

Työeläkepäivä kokoaa alan toimijat yhteen asiantuntevan ohjelman ja keskustelun äärelle. Kuvassa Valtiokonttorin pääjohtaja Timo Laitinen ja toimitusjohtaja Suvi-Anne Siimes Työeläkevakuuttajat TELASTA.

Kesken Työeläkepäivän Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja Jukka Rantala riensi työmarkkinakeskusjärjestöjen eläkeneuvotteluryhmän kokousta vetämään. Rantalan puheenjohtolla sopu syntyi ensi vuoden työeläkemaksuista. Maksu säilyy tämänvuotisella tasolla myös vuonna 2013, keskimäärin 22,8 prosentissa.

Jukka Rantala pohjusti 2017 eläkeuudistuksen valmistelua:

Pidempi työura takaa riittävän eläketason

Suomalaisten työurat eivät kansainvälisessä vertailussa ole mitenkään lyhyitä. Eri mittareilla mitaten Suomessa tehdään noin 35 vuotta palvelusta työelämässä. Mutta muutuneissa oloissa sekään ei riitä, jos samaan aikaan elinaika jatkaa huimaa kehitystään.

👉 Suomalaisten työurat eivät kansainvälisessä vertailussa ole lyhyitä. Eri mittareilla mitaten Suomessa tehdään noin 35 vuotta palvelusta työelämässä. Mutta muuttuvissa oloissa sekään ei riitä, jos samaan aikaan elinaika jatkaa huimaa kehitystään.

– Työuran pidentyminen eliniän pidentyessä on tehokain keino varmistaa riittävä eläketaso, kestävä rahoitus ja eläkejärjestelmän uskottavuus, sanoi Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja **Jukka Rantala** Työeläkepäivässä.

Päivän avauspuheenvuorossa katsauksen työeläketurvan tulevaan, nykyisyyteen ja menneisyyteen tehnyt Rantala summasi, että maailman muuttuessa myös työeläkkeen on muututtava. Työllisyyden, talouden ja väestön kehitys vaikuttavat vastedes eläkkeiden tasoon.

– Vuoden 2005 eläkeuudistuksessa järjestelmä modernisoitiin vastaamaan työelämän vaatimuksia rakenteellisesti. Se sisältää joustavuutta eläkkeellesiirtymisessä ja turvaa eläkkeen karttumisen oikeudenmukaisesti erilaisissa ja eripituissa työsuhteissa.

Kuitenkaan edellisessä eläkeuudistuksessa ei voitu täsmälleen tietää, mihin suuntaan väestöennusteet kehittyvät. Rantala painotti, että etenkin elinaikaennusteet ovat muuttuneet radikaalisti verrattuna edellisen uudistuksen valmistelu-aikaan.

– Silloin 62-vuotiaan jäljellä olevan elinajan arvioitiin vuoteen 2050 mennessä kasvavan reilulla kolmella vuodella silloisesta tilanteesta. Tilastokeskuksen uusimmissa ennusteissa kasvu on yli kahdeksan vuotta.

– Samanaikaisesti myös talouden näkymät ovat synkisty-

neet. Myöskään julkisen talouden kestävyysvajeesta ei vielä kymmenen vuotta sitten edellisen eläkeuudistuksen valmistelun aikana puhuttu ollenkaan.

Rantalan mukaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä tarkasteltuna elinajan pidentyminen ja epävakaata talous näkyy eläkelaskelmissa kohonneina menoina ja maksuina, mutta myös toisaalta alempana eläketasona.

Näistä syistä hän näkee työeläkejärjestelmän muutokset lähitulevaisuudessa välttämättömiksi ja hyödyllisiksi juuri ympäristötekijöissä tapahtuneiden käännteiden vuoksi.

Eläkejärjestelmän uudistamisen päälinjauksia jo tehdään täyttää päätä valtiovarainministeriön ylijohtaja **Jukka Pekkarisen** johdolla. Mikä muuttuu seuraavassa eläkeuudistuksessa, on vielä vahvistumatta, mutta tuskinpa yhtään kiveä jätetään kääntämättä, jotta asia voidaan huolessa valmistella.

Rantalan työeläkepäivässä esittelemässä työmarkkinajärjestöjen työurasopimuksen listassa tuleviksi uudistuskohteiksi nousivat: elinajan nousun huomioon ottaminen, eläkeikärajat, varhennetut eläkkeet, karttumaprosentit ja karttuma-ajat, työkyvyttömyyseläkkeiden tasoon vaikuttava tuleva aika, palansaajan työeläkemaksun vähentäminen palkasta, indeksit ja ei ollenkaan vähäisimpänä TyEL-maksun saattaminen pitkällä aikavälillä eläke-etuudet turvaavalle vakaalle maksutasolle.

Seuraava uudistus, jonka Rantala näkee johdonmukaisena jatkona 2005 uudistukselle, astuisi voimaan viimeistään satavuotiaan Suomen juhlavuonna 1.1.2017.

Teksti: Anne Iivonen

Työeläke on vastaus

Työeläkepäivän kolmessa seminaarissa käytiin keskustelua taloudesta ja tulevaisuudesta, debatoitiin työurista ja pohdittiin, kuinka työkyvyttömyyden tarkastelun sijaan katseet kääntyisivät työkykyyn.

Päivän talousseminaarissa puhe kääntyi numeroista sosiaaliseen kestävyys- ja oikeudenmukaisuuteen. Työeläkevaikuttajat TELAn toimitusjohtaja **Suvi-Anne Siimes** avasi keskustelun lausumalla, että työeläke on vastaus, ei ongelma.

Tästä kopin nappasi Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATT:n ylijohtaja **Juhana Vartiainen**, jonka mielestä eläkeiän nostaminen olisi vastaus – keino helpottaa julkistalouden kestävyysvajetta. Hänen mukaansa se kasvattaisi työllisyydestä ja pidentäisi työuria.

– Eläkeikäpäättöksiä on tehty kapeasti vain eläkejärjestelmän näkökulmasta, ei koko julkistalouden näkökulmasta.

Vartiainen ripitti myös työeläkeasiantuntijoita siitä, että he eivät näe eläkeiän ja julkisen talouden välillä vallitsevaa kohtalonyhteyttä.

Vakuutustieteen professori **Olli-Pekka Ruuskanen** Tampereen yliopistosta kehui työeläkejärjestelmää vakuutusmatemaattisesti kauniiksi, mutta nosti esiin eettiset haasteet. Esityksessään hän arvioi, ketkä hyötyvät ja keitä rankaistaan. Erityistarkastelussa oli elinaikakerroin.

– Tulevat sukupolvet maksavat enemmän kuin saavat, Ruuskanen sanoi.

Työn tuunauksella pidempiin työuriin

Eläkkeellesiirtymisiän odote on kehittynyt positiiviseen suuntaan viime vuosina. Kakkosseminaarissa puhuneen professori, tutkimusjohtaja **Roope Uusitalon** mukaan se ei kuitenkaan ole paras

mittari silloin, kun tarkastellaan vuoden 2005 eläkeuudistuksen vaikutuksia.

– Suurin yksittäinen tekijä odotteen nousuun on työttömyyseläkkeen lakkauttaminen. Kun se puhdistetaan odotteesta, nousuvauhti näyttää maltillisemmalta.

Haasteellista onkin saada nousu jatkumaan tulevaisuudessa.

Kuka pelkää piteneviä työuria -seminaari jatkui debatissa, jossa pohdittiin downshiftausta.

– Työn tuottavuus ei ole kasvanut niin, että meillä olisi varaa antaa ylimääräinen vapaapäivä kaikille joka viikko. Pikemminkin päinvastoin, totesi varmaan tyyliinsä EVAn **Matti Apunen**.

Työterveyslaitoksen tutkijan **Antti Kasvion** mukaan vaihtoehtoisilla elämänpoliittisilla valinnoilla voi olla yksilön kannalta positiivisia vaikutuksia.

– Downshiftaus ei kuitenkaan aina ole niin onnellista kuin naistenlehdet antavat ymmärtää, Kasvio pohti.

Sekä Apusen että Kasvion mukaan työn tuunauksen tarve lisääntyy koko ajan. Kasvio painotti joustavia työaikajärjestelyjä, kun Apunen puolestaan peräänkuulutti täsmällisten tavoitteiden asettamista, jotta voisimme saavuttaa useammin onnistumisen kokemuksia.

Hukkuuko kuntoutus- ja tukiputkistoon?

Kolmosseminaarissa ylijohtaja **Outi Antila** STM:stä kertoi parhaillaan ministeriön selvittävän, mitkä esteet vaikeuttavat osatyökykyisten

työllistymistä. Hän pitää tärkeänä, että yleinen asenneilmasto muuttuisi osatyölle suotuisemmaksi ja että asiakastyössä keskityttäisiin nykyistä enemmän työkykyyn kuin -kyvyttömyyteen.

Antila kuvasi Työkyvyt käyttöön -seminaarissa nykytilannetta osuvasti Sibelius-monumentin avulla. Järjestelmässä on monta toimijaa, myös useita tuki- ja kuntoutusreittejä. Eri järjestelmien parempaa yhteen pelaamista pitää selvästi parantaa, jotta osittainkin työkyky saadaan käyttöön.

– Kuvitelkaa pieni ihminen Sibelius-monumentin putkiston alle ihmettelemään, mihin niistä monista putkista järjestelmä hänet imaisee. Hukkuuko hän putkistoon unohduksiin tai putoaako yhdestä tukiputkesta alas, ja onko putken päässä alhaalla joku ottamassa vastaan?

– Hän tietysti miettii monumentin edessä, mihin niistä menisi ja miten valittu ratkaisu vaikuttaa hänen toimeentuloonsa. Tähän meidän pitäisi osata vastata, Antila sanoi.

Noin 170 osallistujan joukossa keskustelu heräsi Eläketurvakeskuksen erityisasiantuntija **Antti Mielosen** alustuksen pohjalta kokemuksista muiden maiden työkyvyttömyyseläkeuudistuksista. Ruotsin tai Tanskan suunta ei niinkään houkuttanut, vaan muutossuunta hahmottui selvemmin Hollannin-mallin herättämistä kokemuksista.

Työeläkepäivässä: Anne Iivonen, Kari Lindstedt, Johanna Merinen

*Seminaarialustukset ja videoinnit
ovat kokonaisuudessaan julki
verkkopalvelussa www.etk.fi*

Indeksit maaliin tasatuloksella

Jukka Appelqvist
Ekonomisti
Eläketurvakeskus

★ Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut asetuksen vuoden 2013 indekseistä.

★ Sekä työeläkeindeksi että palkkakerroin nousevat ensi vuonna 2,8 prosenttia.

★ Työntekijän eläkemaksun nousu pienentää korotuksia tavallista enemmän.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella kunkin vuoden lokakuun loppuun mennessä työntekijän eläkelain mukaiset indeksit eli työeläkeindeksin ja palkkakertoimen.

Ensi vuonna molemmat indeksit kasvavat edellisestä vuodesta noin 2,8 prosenttia. Työeläkeindeksin arvo on 2475 ja palkkakertoimen 1,327. Indekskejä sovelletaan seuraavan vuoden alusta.

Hintojen ja ansiotason kehitys perustana

★ Työeläkejärjestelmän kaksi perusindeksiä ovat työeläkeindeksi ja palkkakerroin. Työeläkeindeksillä tarkistetaan maksussa olevia eläkkeitä vuosittain tammikuun alussa. Sitä sovelletaan kaikkiin työeläkkeisiin riippumatta eläkelajista, eläkkeen saajan iästä tai eläkkeen alkamisajan kohdasta.

Palkkakertoimella puolestaan korotetaan eläkkeen alkaessa työuran aikaiset ansiot eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Palkkakertoimen kehitys vaikuttaa myös moniin työeläkelaeissa säädettyihin rahamääriin, joiden mukaan määritellään esimerkiksi vakuuttamisvelvollisuutta tai oikeutta eräisiin etuuksiin.

Työeläkeindeksi pitää huolta eläkkeiden ostovoiman säilymisestä. Palkkakerroin tekee eri ajanhetkinä kertyneistä ansioista keskenään vertailukelpoisia eläkkeen alkumäärää laskettaessa ja takaa siten työuran aikaiseen tulotasoon nähden kohtuullisen eläkkeen.

Molemmat indeksit määräytyvät Tilastokeskuksen julkaisemien kuluttajahintojen ja palkan-saajien ansioiden kehitystä mittaavien tilastojen perusteella. Hintojen ja ansioiden muutoksen tarkastelussa käytetään tietoa vuoden kolmannelta vuosineljännekseltä.

Indeksit eroavat keskenään siinä, miten hintojen ja ansioiden muutoksia painotetaan. Työ-

eläkeindeksissä hintojen muutoksen osuus on 80 prosenttia ja ansioiden muutoksen osuus 20 prosenttia. Palkkakertoimessa tilanne on päinvastainen: ansioiden osuus on 80 prosenttia ja hintojen osuus 20 prosenttia.

Lisäksi molempia indeksejä laskettaessa ansioiden kasvusta vähennetään alle 53-vuotiaan työntekijän eläkemaksussa tapahtunut muutos, jotta indeksit kuvaisivat paremmin eläkemaksujen vähentämisen jälkeen käteen jäävien ansioiden kehitystä.

Indeksit nousevat inflaation verran

★ Perinteisesti on totuttu siihen, että työeläkeindeksi kehittyy hitaammin kuin palkkakerroin, koska ansiotaso nousee yleensä hintoja nopeammin. Niin olisi voimakkaasta inflaatiosta huolimatta käynyt tänäkin vuonna ilman tilapäisten maksualennusten päättymisestä johtuvaa työntekijän eläkemaksun tavallista suurempaa korotusta. Indekskejä laskettaessa eläkemaksu vähennetään ansioiden muutoksesta, joten maksun korotus vaikuttaa erityisesti palkkakertoimeen.

Jos palkkataso nousee hintatasoa nopeammin, kompensoivat työeläkeindeksin tuomat korotukset hintatason nousun sekä noin 20 prosenttia työeläkemaksun muutoksella korjatun ansiotason reaalisesta kasvusta. Palkkakertoimeen korjatun ansiotason reaalisesta kasvusta välittyy vastaavasti 80 prosenttia.

Sattumalta työntekijän eläkemaksun vähentämisen jälkeen hinta- ja ansiotasojen muutos tuli vuoden 2013 indekseissä lähes täsmälleen yhtä suureksi. Siten ei ole merkitystä sillä, minkälaisilla painokertoimilla muutoksia yhdistellään. Tehtiinpä yhdistäminen miten hyvänsä, on tuloksena likimain 2,8 prosenttia, joka vastaa siis vuoden kolmannen neljänneksen inflaatiovauhtia. Korotus

voi tuntua ensi silmäyksellä suurelta, mutta tosiasiassa ei hintatason muutoksen ylittävää reaalista korotusta ole luvassa lainkaan.

Laantuuko kiistely indeksikorotuksista?

★ Nykyinen indeksijärjestelmä saa usein osakseen moitteita. Kriitikkojen mielestä työeläkeindeksi ei takaa eläkkeisiin riittäviä korotuksia verrattuna aktiiviväestöön. Selvää onkin, että pitkään eläkkeellä oltaessa tulotaso jää jälkeen keskimääräisestä palkkakehityksestä.

Ainakin tilapäisesti voi indeksien ympärillä esiintyvää keskustelua hillitellä tieto siitä, että jo toisena vuotena peräkkäin työeläkeindeksi kehittyy vähintään palkkakertoimen tahtia. Kolikon käänköpuolena on kuitenkin se, että reaalisesti eläkkeet eivät kasva.

Oleellista onkin, painaako indeksien kriitikon mielessä enemmän huoli hänen ostovoimansa kehityksestä vai suhteellisesta tulotasosta. Tasa-puolisuuden näkökulmasta tilanne on ensi vuoden osalta hyvä, ostovoiman kehityksen näkökulmasta huonompi.

Jos ansiot kasvavat reaalisesti paljon, nousee myös eläkkeiden ostovoima. Sinänsä tämän uskoisi miellyttävän myös indeksien kriitikkoa. Samalla kuitenkin eläkkeet jäävät jälkeen keskimääräisestä palkkakehityksestä eli eläkeläisten suhteellinen ostovoima heikkenee. Tänä vuonna näin ei käynyt.

Tulevaisuuden ennustaminen on tunnetusti vaikeaa. Vaikuttaa kuitenkin todennäköiseltä, että inflaation säilyminen ensi vuonna suhdannetilanteeseen nähden korkeana. Palkkoihin ei myöskään ole tiedossa suuria sopimuskorotuksia. Näyttää siis siltä, että myös ensi syksynä työeläkeindeksi ja palkkakerroin tulevat kilpailemaan johtopäätöksestä varsinkin tasaväkinä.

Helsingin kaupungilla siirrytään
eläkkeelle yhä vanhempana

HYVÄ TYÖKYKY ei synny itsestään

Työkyky säilytetään yhteistyöllä, varhaisella puuttumisella ja henkilökohtaisella työn muokkauksella, kuuluu työterveysjohtaja **Tiina Pohjosen** viesti. Hänen työpaikallaan Helsingin kaupungilla siirrytään eläkkeelle yhä vanhempana.

Tiina Pohjonen johtaa Helsingin kaupungin työterveyskeskusta, joka vastaa Suomen suurimman työnantajan, Helsingin kaupungin, työterveyspalveluista. Noin 39 000 asiakkaan joukkoon mahtuu 800 erilaista ammattia, joiden omat erityispiirteet työterveyshuollon on tunnettava.

Työkyvyn määritelmä alati muuttuvassa ja moniosaamista painottavassa työelämässä vaatii uudenlaista yhteistyötä sekä työterveyshuolloilta, työntekijäiltä että esimieheltä. Pohjosen mukaan työterveyshuollon myös itsessään on muututtava.

– Sairaanhoidon painottuvat työterveyspalvelut eivät vähennä sairauspoissaoloja eivätkä tuota odotettua tulosta pidemmistä työurista, hän kertoo.

– Työkykyä syntyy työstä. Työterveyshuollon yksi keskeisimmistä tehtävistä on tukea sekä auttaa esimiestä ymmärtämään ja jäsentämään työn vaikutuksia terveyteen.

Pohjonen peräänkuuluttaa sekä työterveyshuolloilta että esimiehiltä osatyökykyisten parempaa huomioimista työelämässä.

– Työn muokkaamista henkilökohtaisten tarpeiden mukaan olisi selvitettävä entistä aktiivisemmin. Tämä vaatii avointa suhtautumista molemmilta osapuolilta. Osatyökykyisten työntekijöiden räätälöidyt työjärjestelyt vaativat aina joustoa myös työyhteisöiltä.

Sairauspoissaolot laskuun

Tiiviimpään yhteistyöhön on pyritty myös uusilla, kesällä voimaan tulleilla sairausvakuutus- ja työterveyshuoltolailla. Työterveyshuollon yhdeksi päätehtäväksi on annettu pitkien sairauslomien ehkäisy ja poissaolojen pitkittyminen.

Uuden käytännön mukaan esimiehen on ilmoitettava työterveyshuoltoon, jos työntekijällä on vuodessa yli 30 sairauspoissaolopäivää. Osapuolten on keskusteltava työssä jatkamisen mahdollisuuksista 60 poissaolopäivän jälkeen.

Työterveyskeskus on jo kahden vuoden ajan kutsunut työkykytarkastuksiin henkilöt, joilla on yli 60 sairauspoissaolopäivää vuodessa

– Tällä hetkellä voimavaroja suunnataan erityisesti 30 sairauspoissaolopäivän kohdalle. Esimiehen ilmoitus työterveyshuoltoon ei sinänsä ole riittävä. Olennaista on varmistaa, että Varhaisen tuen mallin mukaiset keskustelut työpaikalla on käyty ja ryhdytty tarvittaviin toimenpiteisiin, Pohjonen kertoo.

Helsingin kaupungilla erityisesti pitkät sairauspoissaolot ovat vähentyneet viime vuosien aikana. Edelleen joka päivä noin kaksituhatta työntekijää on kuitenkin poissa töistä sairauden vuoksi. Sairauspoissaolojen osuus on lähes viisi prosenttia palkkakustannuksista.

Otettava osaksi strategista johtamista

Työterveyskeskuksessa on otettu käyttöön uusia toimintatapoja työkykyongelmien varhaiseksi havaitsemiseksi. Ikäryhmätarkastusten sijaan on ryhdytty panostamaan työhöntulotarkastuksiin. Jos riskiä on havaittu, henkilö on saatu seurantaan heti alkumetreilla.

Lisäksi kaikille kaupungin työntekijöille lähetetään joka toinen vuosi työterveyskysely, jossa he voivat arvioida omaa hyvinvointiaan ja työkykyään. Kaikki vastanneet saavat palautteen ja riskiryhmiin kuuluvat kutsun vastaanotolle.

Helsingin kaupungilla on ollut käytössä usean vuoden ajan varhaisen tuen malli työkyvyn heikentessä ja paluun tuen malli pitkältä sairauslomalta palattaessa.

Pohjonen katsoo, että erilaiset mallit ja käytännöt olisi saatava paremmin osaksi strategista johtamista. Kustannusvaikutukset olisi tehtävä näkyviksi ja tuloksia seurattava.

– Samoin kuin tehdään erilaisia taloudellisia riskianalyyseja, johdon olisi oltava tietoinen henkilöstövoimavaroistaan ja niihin kohdistuvista riskeistä. Koska aineettomia riskejä ei voi vakuuttaa, ne on kyettävä hallitsemaan, Pohjonen sanoo.

– Sairauspoissaolojen kohdalla ensimmäinen askel on niiden profilointi ja taustalla vaikuttavien ilmiöiden tunnistaminen.

Joka kolmas kuntatyöntekijä eläkkeelle 10 vuoden sisällä

🔗 Kevan tuoreen ennusteen mukaan kunta-alan eläkepoistuma jatkuu voimakkaana. Seuraavien kymmenen vuoden aikana kuntatyöntekijöistä jää eläkkeelle 165 000 henkilöä, mikä on kolmasosa kaikista kuntatyöntekijöistä.

Vuoteen 2030 mennessä 58 prosenttia kaikista nykyisistä kuntatyöntekijöistä on siirtynyt eläkkeelle. Lähivuosina kunta-alalta eläkkeelle jää joka vuosi yli 16 000 henkilöä.

Kunta-alan voimakkaasta eläkepoistumasta ei siis voi enää puhua tulevaisuuden ilmiönä, sillä se on tätä päivää. Aiemmin vuodelle 2015 ennakoitu poistumahuippu näyttää toteutuvan useamman vuoden aikana siten, että yksittäisen vuoden nimeäminen kehityksen käännekohdaksi on hankalaa.

Paljon riippuu siitä, kuinka vanhuuseläkkeelle jäävät valitsevat eläkkeensä alkamisajankohdan. Kiivaimman eläkepoistuman aika on kuitenkin ohi tämän vuosikymmenen loppuun mennessä.

Ammattialoista suurimmat poistumat on yleisellä sekä teknisellä alalla, missä työntekijät ovat keskimääräistä iäkkäämpiä. Ennusteen mukaan esimerkiksi kiinteistöhuoltomiehistä ja siivoojista noin puolet jää eläkkeelle lähimmän kymmenen vuoden aikana.

Kunta-alalla työkyky koetaan hyväksi

🔗 Kunta-alalla eläkepoistuma on voimakasta. Tässä tilanteessa uusien rekrytointien lisäksi oleellista on huolehtia henkilöstön työkyvystä ja työurien pitenemisestä.

Kuntatyöntekijöiden työhyvinvointi on parantunut viime vuosina ja eläkkeelle siirrytään myöhemmin. Vuonna 2011 Helsingin kaupungilla eläke aloitettiin keskimäärin 62,9-vuotiaana, kun valtakunnallinen ikä oli 60,5 vuotta.

– Terveystieteiden seikkojen lisäksi tärkeää on työn mieli ja merkityksellisyys. Työurat pitenevät, jos töissä viihtyy. Kunta-alalla koetaan yleisesti tehtävän yhteiskunnallisesti merkittävää työtä, selvittää Tiina Pohjonen ja näkee työterveyshuollon edistävän sekä kansanterveyttä että -taloutta.

Hyvästä työhyvinvoinnista kertoo myös Helsingin kaupungin työntekijöille vuonna 2012 tehty työterveyskysely. Vastanneista 82 prosenttia arvioi oman työkyvyn olevan hyvä tai erinomainen. Luottamuksesta ja arvostuksesta kertova sosiaalinen pääoma oli myös vahvaa.

Korkealta putoava mies

Kuka?

Heikki Kammonen

- Syntynyt 1950.
- Leski, parisuhteessa, 4 lasta, 2 lastenlasta.
- Työura Valtiokonttorissa. Työskennellyt ensin eläkeratkaisijana, sitten osastopäällikkönä, yksikönjohtajana, linjanjohtajana ja kehitysjohtajana.
- Pohjakoulutukseltaan juristi.
- Harrastuksina laskuvarjohyppääminen ja metsänhoito.
- Suomen laskuvarjohyppymaajoukkueessa vuodesta 2008. Hyppyjen videokuvaaja.

Heikki Kammonen paitsi hyppää myös kuvaa. Laskuvarjohyppäkilpailun tuomarit voivat tarkastella suorituksia Kammosen kypäräkameralla tallennettua videokuvan perusteella.

– Kaikkeen tottuu. Putoamisen tuskasta on aluksi päästävä yli. Itselläni siinä meni puoli vuotta, Heikki Kammonen sanoo muistellesaan ensimmäisiä hyppyjään.

Kun laskuvarjohyppäämisestä tuli Kammoselle sydämen asia, elämässä oli käynnissä toinenkin muutos. Kammonen oli aloittanut tupakkalakon tavoitteenaan ryhtyä savuttomaksi. Tupakka lakkasikin palamasta, mutta rahaa paloi entiseen malliin.

– Olen näin jälkeenpäin laskeskellut, että kaikki rahat, jotka säästin tupakkoinnista, olen hy-

pännyt taivaan tuuliin. Ei kaduta yhtään, Kammonen naureskelee.

Heikki Kammonen on työskennellyt Valtiokonttorissa vuodesta 1973, viimeksi kehitysjohtajana. Nyt lähes neljäkymmenen vuoden jälkeen hän jättää talon.

Kun kruunu omistaan huolehti

Uransa aikana Kammonen on nähnyt valtion eläkejärjestelmän kasvun, kypsymisen ja kutistumisen. Suomalaisen harrastuslaskuvarjohypyn

Ihminen on hyvin sisäistänyt putoamisen pelkonsa. Mitä korkeammalta putoaa, sitä enemmän tekee kipeää. Valtiokonttorin kehitysjohtaja **Heikki Kammosta** ei kuitenkaan putoaminen pelota. MM-hyppääjä Kammonen on pudonnut alas taivaan riennoista jo vuodesta 1997 lähtien.

ja työeläkejärjestelmän kasvu alkoivat suurin piirtein samaan aikaan.

Laskuvarjohyppääminen muuttui Suomessa pienen porukan kuriositeetista varteenotettavaksi harrastukseksi 1960-luvulla. Samalla vuosikymmenellä valtion eläkejärjestelmä lähti TEL-järjestelmän tapaan kasvu-uralle.

Tärkeimmäksi muutokseksi valtion järjestelmässä Kammonen nostaa rahastoinnin aloittamisen ja työntekijän eläkemaxun käyttöönoton 1990-luvulla, vaikka eläke-etujen muutosten kirjo onkin ollut jatkuva.

– Aikaisemmin valtion työntekijöillä ei työuran kestäessä ollut kovin suurta mielenkiintoa eläkeasioita kohtaan. Asenne oli hiukan sellainen ”Kyllä kruunu omistaan huolen pitää”.

– Työntekijän eläkemaxun käyttöönoton myötä työntekijäjärjestöjen kiinnostus eläkejärjestelmään kasvoi huomattavasti. Samalla eläkejärjestelmän arvostus lähti nousuun.

Turvallisuus kunniaan ja riskit hallintaan

Heikki Kammosella on takanaan 1 083 laskuvarjohyppyä. Viime vuosina hyppysaldo on ollut 50–80 hyppyä vuodessa. Ahkera harrastus on opettanut paljon turvallisuudesta. Kammonen pitää lajinsa riskejä pieninä.

– Tämä on hyvin turvallinen laji. Itse olen joutunut käyttämään varavarjoa vain kahdesti. Pieniä mustelmia joskus toki syntyy, mutta missäpä harrastuksessa ei syntyisi.

Ilmassa kaikki tapahtuu nopeasti. Kun päävarjo on joskus kieltäytynyt avautumasta kunnolla, Kammosen mielessä on pyörinyt vain yksi kysymys: onko tämä nyt se tilanne, johon varavarjo on tarkoitettu? Päätöksenteko on opeteltu rutiiniksi, tärkeää on tehdä päätös nopeasti ja pysyä siinä. Jos päätöstä ei tee riittävän pian, nykyaikainen välineistö tekee lopulta päätöksen hyppääjän puolesta.

– Nykyään laskuvarjohyppääjän perusvälineisiin kuuluu painelaukaisija. Se avaa varavarjon automaattisesti noin 300 metrissä, jos päävarjo on vielä avaamatta. Tämä on tarpeen ainakin silloin, jos hyppääjä on jostain syystä vaikkapa menettänyt tajuntansa vapaan pudotuksen aikana.

Painelaukaisija toimii vähän samalla periaatteella kuin eläke. Kun riski toteutuu, varjo laukaistaan automaattisesti.

Keskittymisen kannalla

Valtion eläkejärjestelmän henkilöasiakkaiden palvelutuotanto siirrettiin Valtiokonttorista Kevaan vuonna 2011. Siirto saa jatkoa ensi vuoden alusta, kun valtion työnantaja-asiakkaidenkin palvelut siirretään samaan laitokseen.

Kammonen pitää palvelujen tuotannon keskittämistä järkevänä. Hän uskoo, että vastaava keskittämisen lisääminen alentaisi merkittävästi koko työeläkejärjestelmän hallintokustannuksia.

– Työeläkealan pitäisi katsoa ensisijaisesti eläkkeenmaksajien näkökulmaa. Ja eläkkeenmaksajilla tarkoitan niitä noin 2,5 miljoonaa työtätekevää ihmistä, jotka tälläkin hetkellä maksavat työeläkevakuutusmaksuja ja rahoittavat pääosan prosessista. Henkilöasiakkaiden palvelutuotanto pitää hoitaa mahdollisimman tehokkaasti ja halvalla. Tässä keskittämisellä on vielä Suomessa paljon

käyttämätöntä potentiaalia, lähinnä yksityisellä sektorilla.

– Loppujen lopuksi se tehtävä, jossa työeläkelaitokset aidosti kilpailevat, on sijoitustoiminta. Eläkkeiden maksaminen tai eläkehakemusten ratkaisutoiminta eivät mielestäni ole aitoa kilpailukenttää, vaikka tällaista näennäismielikuvaa onkin pyritty aika ajoin luomaan. Se voi jopa johtaa pahimmillaan kilpailun vääristymiin.

– Jos keskittyminen alalla lisääntyy, ammattitaidin vaara on toki riskinä. Keskittämistä ei kannata tehdä pelkästään keskittämisen vuoksi. Työeläkejärjestelmän hajautettu sijoitustoiminta puolustaa mielestäni hyvin paikkaansa ja on kilpailun ominta aluetta.

– Se on ehkä saanut julkisuudessa osakseen tarpeetontakin kritiikkiä pääosin ihmisiltä, joiden on vaikeaa ymmärtää sijoitustoiminnan luonnetta.

Valtion eläkejärjestelmän henkilöasiakkaiden palvelujen keskittäminen Kevaan on Kammosen mielestä toiminut hyvin. Suuremmilta yhteentörmäyksiltä on välttytty ja palvelujen taso on pysynyt hyvänä.

– Prosessi meni sikäli fiksusti, että Keva ei yrittänyt tunkea Valtiokonttorista tullutta väkeä ja palveluja entisen Kevan vanhan organisaation sisään. Sen sijaan Keva uudisti samalla koko organisaationsa. Siitä tuli siis tavallaan uusi alku myös entisille kevalaisille.

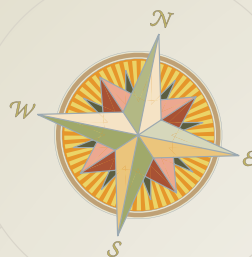
Eläkevarjo toimii siis jatkossakin, mutta entä laskuvarjo?

– Tämä on siitä kiva laji, että yläikärajaa ei ole. Tätä voi harrastaa niin pitkää kun terveys kestää. Kammonen sanoo.

Ikä ei todellakaan ole mikään este. 62-vuotias Heikki Kammonen on lähdössä marras-joulukuussa kolmatta kertaa laskuvarjohypyn MM-ki-soihin, tällä kertaa Dubaihin.

*Teksti: Peter Lindström
Kuvat: Patrik Lindström
Heikki Kammonen*

Pallo hallussa kokoaa eri lähteistä ulkomaisten eläkeuutisia. Lisää luettavaa muiden maiden eläketurvasta löydät Etk.fi-verkkopalvelusta.

Peter Lindström
Tiedottaja
Eläketurvakeskus

Pallo Hallussa

Ruotsi

Ikääntyneillä työhaluja jäljellä

Tuoreen kyselytutkimuksen mukaan runsas vapaa-aika ja hyvä palkkaus motivoivat ruotsalaisia 61–70-vuotiaita jatkamaan työelämässä. Myös työajan joustot ja hyvät terveyspalvelut lisäävät ikääntyneiden työntekijöiden haluja työntekoon.

Ruotsin eläkeviranomaisen Pensionsmyndighetenin mukaan työuran jatkamisen esteenä on yleensä heikko terveys, alhainen koulutustaso ja työn fyysinen rasittavuus.

Ruotsin joustavasta eläkeiästä huolimatta merkittävä osa ruotsalaisista siirtyy eläkkeelle 65-vuotiaana. Kyselyyn vastanneista ruotsalaisista noin puolet oli jo siirtynyt eläkkeelle. Eläkkeelle siirtyneistä 31 prosenttia jatkoi työuraansa eläkkeen rinnalla.

Työuransa lopettaneista eläkeläisistä 20 prosenttia haluaisi tehdä työtä eläkkeensä rinnalla. Heitä houkutteli työnteko toimeentulonsa parantamiseksi. Moni kyselytutkimukseen vastanneista koki tärkeäksi myös työyhteisöön kuulumisen. Jos he saisivat valita, he työskentelisivät mieluiten noin 10–20 tuntia viikossa.

Pensionsmyndighetenin kyselytutkimukseen osallistui 2 000 henkilöä.

(Riksdag & Departement 28/2012)

Ansioeläke heikkenemässä odotettua enemmän

Ruotsalaisten ansioeläke uhkaa heikentyä odotettua enemmän vuonna 2014. Ruotsin eläkeviranomainen Pensionsmyndigheten ennustaa, että ansioeläkettä heikennetään kahden vuoden kuluttua 0,8 prosenttia.

Vielä heinäkuussa Pensionsmyndigheten arvioi, että eläkkeen heikennys jäisi vain 0,3 prosenttiin.

– Ansioeläke riippuu ennen kaikkia työllisyysasteesta ja ansiotulojen kehityksestä. Eläkkeeseen vaikuttaa myös inflaatio. Suhdanne-ennusteita laativa Konjunkturinstitutet arvioi, että inflaatio tulee laskemaan. Tästä johtuen myös ansioeläkkeen taso tulee olemaan jonkin verran heikompi kuin mitä aikaisemmin arvioimme, eläkkeiden kehittämisestä vastaava johtaja **Ole Settergren** sanoo.

Settergrenin mielestä ruotsalaisten eläkkeiden kannalta pidemmällä aikavälillä tärkeintä on työllisyysaste ja ansiotulojen kehitys, ei pörssikurssit.

– Yksilön eläketaso riippuu siitä, että hän työs-

kentelee riittävän pitkään, ei tee pimeää työtä ja hänellä on myös työmarkkinoilla sovittu sopimuseläke. Rahastoeläkkeen kehitys ei juuri vaikuta kokonaisuuteen, Settergren toteaa.

Ruotsissa palkansaajien ja yrittäjien työeläke jakaantuu kahteen osaan: ansioeläkkeeseen ja rahastoeläkkeeseen. Useimmilla ruotsalaisilla on myös työmarkkinoilla erikseen sovittuja sopimuseläkkeitä.

Ansioeläkettä tarkistetaan ansiotulojen kehitystä seuraavalla tuloindeksillä. Eläkkeen tarkistukseen vaikuttaa lisäksi vanhuuseläkejärjestelmän taloudellinen tasapaino.

(Dagens Nyheter 27.10, Pensionsmyndigheten 26.10.)

Venäjä

Henkilökohtaiset säästöt valuvat valtion laariin

Venäjän pääministeri, entinen presidentti, **Dmitri Medvedev** allekirjoitti lokakuun alussa uuden strategian maan eläkejärjestelmän uudistamiseksi. Uudistaminen tarkoittaa muun muassa isoa leikkausta venäläisten yksilölliseen rahastoeläkkeeseen.

Rahastoeläkkeistä leikatut varat siirretään tukemaan maan julkista eläkejärjestelmää. Suunnitelman mukaan rahastoidun eläkkeen osuus kokonaiseläkkeestä tulisi laskemaan kuudesta prosentista kahteen prosenttiin.

Brittiläinen aikakauslehti the Economist pitää kehitystä johdonmukaisena ja huolestuttavana. Presidentti, entinen pääministeri, **Vladimir Putin** korosti presidentinvaalikampanjansa aikana, että eläkeikään ei kosketa. Samalla kuitenkin Venäjän eläkejärjestelmä kaipaa kipeästi uudistuksia: järjestelmässä on kymmenien miljardien aukko.

The Economist arvioi, että Putin on rahastoeläkkeiden haltuunotolla valitsemassa lyhyen aikavälin sosiaalisen ja poliittisen vakauden pitkän aikavälin kasvun ja investointien kustannuksella. Useiden tunnettujen venäläisten ekonomisten mielestä rahastoeläkkeiden kaappaus on vaarallinen toimenpide. Myös maan entinen valtiovarainministeri **Alexei Kudrin** on julkisesti vastustanut Putinin ja Medvedevin suunnitelmia.

Venäläinen talous- ja eläkeasiantuntia **Evsey Gurvich** varoittaa hiipivästä ”gerontokratiasta”: nopeasti ikääntyvä venäläinen yhteiskunta odottaa entistä enemmän valtion ratkaisevan eläkeongelmat sen sijaan että venäläiset itse säästäisivät vanhuudenvuosi varten. Tämä sopinee hyvin Kremlille, The Economist kirjoittaa.

(The Economist 6.10.2012)

Alankomaat

Hallinnosta löytyi paljon parannettavaa

Alankomaiden eläkelaitosten etujärjestö Pensioen Federatie kehottaa jäseniään tutkimaan toimintaansa riskienhallinnan parantamiseksi ja kehityskohteiden löytämiseksi.

Pensioen Federatie huolestui eläkelaitosten toiminnasta sen jälkeen, kun maan viranomaiset havaitsivat huomattavia eroja eläkehakemusten ja myönnettyjen eläkkeiden välillä.

Viranomaiset tekivät viime vuonna myös tarkistuksia kymmenen eläkelaitoksen hakemusrekistereihin. Viranomaisten havaitsivat, että yli puolessa hakemuksissa dokumentaatio oli riittämätöntä.

Konsultti **Koos Haakmanin** mukaan pitkälle

aikavälille ulottuva eläkkeenlaskenta ja hakemuskäsittely on usein ongelmallista.

– Joitakin eläkeoikeuksia on hyvin vaikea todistaa. Erityisesti avioerot vaikeuttavat hakemusten käsittelyä, Haakman kommentoi.

(IPE 23.10.2012)

Tanska

Kustannukset kasvavat, keskittymistä odotettavissa

Tanskalaisten eläkevakuuttajien kustannuspaineet ovat ajamassa toimialaa kohti keskittymistä.

Tanskalaisen PKA-yhtiön toimitusjohtaja ja vakuutusalan järjestön Forsikring & Pensionin puheenjohtaja **Peter Damgaard Jensen** uskoo, että Tanskassa saattaa 5–10 vuoden sisällä olla enää 10–15 eläkevakuuttajaa.

– Eläkevakuuttamiseen kohdistuvat uudet vaatimukset aiheuttavat yli miljardin euron lisäkustannukset, ja koska kustannukset täytyy pitää alhaisina, tarkoittaa se alalle keskittymistä.

– Kun alamme samaan aikaan panostaa internetpalvelujen ja uusien tuotteiden kehittämiseen, tulee yhteistyön tarve lisääntymään.

Viimeisin iso fuusio tanskalaisella eläkealalla tapahtui lokakuussa, kun rahoitusalan eläkevakuuttaja FSP yhdistyi AP Pensionin kanssa.

Uusin merkittävä ongelma tanskalaisten eläkevakuuttajien palvelutuotannossa on PenSam Livin tuottama työeläkeote. Yhtiö on epäonnistunut työeläkeotteiden lähettämisessä ja joutuu maksamaan virheistään sakkoja.

Vuonna 2009 noin 11 000 PenSam Livin vakuutettua ei saanut työeläkeotetta. Vuonna 2010 otetaan jäi kaipaamaan 12 000 vakuutettua.

(IPE 1.11.2012)

Yhdysvallat

Nokia oikeuteen eläkesijoituksista

Matkapuhelinvalmistaja Nokiaa vastaan nostetaan joukkokannetta New Yorkissa, kirjoittaa Taloussanomien.

Taloussanomien tietojen mukaan Nokiaa syy-

tetään holtittomasta taloudenpidosta. Nokian olisi pitänyt tiedostaa osakkeidensa keho arvo ostaessaan niitä osaksi eläkeohjelmansa sijoitussalkkua.

Haasteessa esitetään, että sijoituksista vastaavien henkilöiden olisi pitänyt olla tietoisia yhtiön osakkeiden kehnosta laadusta sijoituskohteena. Joukkokanteen nostajat vaativat syytettyjä henkilökohtaiseen vastuuseen sijoituksissa syntyneistä tappioista.

Asianajotoimisto Borenus pitää Nokiaa vastaan nostettua kannetta tavallisena.

– *Employee retirement income security actin* liittyvät ryhmäkanteet, josta tässäkin on kysymys, ovat varsin yleisiä. Tilastojen mukaan esimerkiksi vuonna 2011 tällaisia ERISA-ryhmäkanteita nostettiin Yhdysvalloissa melkein 8 500 kappaletta, juristi **Jarno Vanto** kommentoi.

– Tyypillisesti tällaisia kanteita nostetaan osakkeen arvon alentuessa, ja talouden heikkous on ollut omiaan nostamaan kanteiden määrää, Vanto kertoo.

Ryhmäkanneprosessit voivat kestää vuosikausia. Aluksi tuomioistuin arvioi, onko kanteelle perusteita. Mikäli perusteet täyttyvät, kaikille eläkeohjelman jäsenille ilmoitetaan asiasta. Näin jäsenet voivat halutessaan liittyä mukaan kanteeseen, Taloussanomien raportoi.

(Taloussanomien 19.10.2012)

Lyhenteet

- AL – Aamulehti
- ESS – Etelä-Suomen Sanomat
- HS – Helsingin Sanomat
- IS – Ilta-Sanomat
- KL – Kauppalehti
- KS – Keski-suomalainen
- SK – Suomen Kuvalehti
- SS – Savon Sanomat
- TE – Talouselämä
- TS – Turun Sanomat

Lue lisää Etk.fi:stä

Eläketurvakeskus seuraa eläkealan uutisointia ja kokoaa niistä lehdistökatsauksia. Niiden pohjalta julkisen keskustelun teemat kootaan mediakatsauksiksi.

Mediakatsaus julkaistaan neljä kertaa vuodessa verkkopalvelussa www.etk.fi/julkaisut.

Tämä artikkeli on tiivistelmä vuoden pääteemoista.

Vilkkaan mediakeskustelun vuosi

KOHU ja HÄMMENNYS

**vahvistivat
uudistusvaatimuksia**

Sari Keski-Heikkilä, Informaatikko, Eläketurvakeskus | Kuvat: Kipinä

Kuluneen vuoden aikana eläkeasiat nousivat otsikoihin tiuhalla tahdilla. Alkuvuodesta pitkälle syksyyn jatkunut Ilmarisen asuntokauppakohu johti painokkaisiin työeläkeyhtiöiden hallinnon uudistamisvaatimukseen. Toisena kestoaiheena eläkevarojen sijoittaminen veroparatiiseihin puhutti lehdistöä; ja asiantuntijat oikoiivat mediassa muodostunutta virheellistä kuvaa.

Asuntokauppajuttu ratkesi syytteittä

Alkuvuodesta Helsingin Sanomat uutisoi, että työeläkeyhtiö Ilmarinen oli ostanut Finnairin toimitusjohtaja **Mika Vehviläisen** miljoona-asunnon eläkerahoilla. Kauppojen aikana Ilmarisen toimitusjohtaja **Harri Sailas** oli Finnairin hallituksen varapuheenjohtaja ja kauppojen jälkeen puheenjohtaja. Vehviläinen oli Ilmarisen hallitoneuvoston jäsen. (HS 14.2, 16.2.)

STM:n entinen ylijohtaja **Tarmo Pukkilan** totesi, että Vehviläisen asuntokauppa näytti erittäin pahalta työeläkejärjestelmän ja moraalien näkökulmasta. Pukkila vaati Ilmarisen ja Finnairin kaltaisia hallinnollisia kytköksiä katkaistaviksi. (TE 16.2.)

Jutun kirjoittanut HS:n toimittaja **Tuomo Pietiläinen** kritisoi Vehviläisen ja Ilmarisen välistä asuntokauppaa. Myös valtion omistajaohjauksesta vastaava ministeri **Heidi Hautala** kyseenalaisti Sailaksen aseman. (HS 17.2.)

Kuultuaan Sailasta ministeri Hautala totesi, että Sailas ei ollut osallistunut Vehviläisen asuntoa koskevaan päätöksentekoon. Sailas sai luvan jatkaa Finnairin hallituksen puheenjohtajana. (TS 18.2.) Lehtien pääkirjoituksissa Hautalan kantaa ihmeteltiin. Ministerin nähtiin puolustavan hyväveli-järjestelmää. Lehtien palstoilla kyseltiin, mikä on huono hallintotapa, jos tämä kuului hyvin hallintotapoihin. (KS, AL 21.2.)

Poliisi aloitti tutkinnat Vehviläisen asuntokaupoista. Rikostarkastaja **Ilkka Koskimäki** kertoi poliisin selvittävän, oliko kaupalla vaikutusta Finnairin liiketoimiin Ilmarisen kanssa sekä Ilmarisen motiivia kaupalle. (KS 10.3.)

Kesän jälkeen apulaisvaltakunnansyyttäjä **Jorma Kalske** totesi, ettei asuntokauppajutusta nosteta syytettä. Asuntokaupan ei todettu täyttävän lahjusrikoksen tunnusmerkistöä. Vehviläisen lisäksi myös muut epäillyt, Harri Sailas, Ilmarisen varatoimitusjohtaja **Timo Ritakallio** sekä Finnairin hallituksen entinen puheenjohtaja **Christoffer Taxell** jäivät syytteitä. Ministeri Hautala antoi syyttämättäjättämispäätöksen jälkeen täyden luottamuksen Finnairin hallitukselle. (HS 11.9.)

Vehviläinen totesi heti perään, että ei riitä, että toimii lakien mukaisesti. On otettava huomioon myös eettiset näkökulmat ja se, miltä asiat saattavat näyttää. Ilmarisen hallituksen puheenjohtajan **Jussi Pesosen** mukaan päätös syyttämättä jättämisestä oli odotusten mukainen. Toimitusjohtaja Sailas piti tärkeänä, että asia oli selvitetty perinpohjaisesti. (ESS, AL 11.9.)

Työeläkeyhtiöiden hallinnon uudistamista vaadittiin

Ilmarisen asuntokaupan uutisointi nosti uuden kuohunnan työeläkeyhtiön johtohenkilöiden toiminnasta muissa yhtiöissä sekä lähipiirin kauppojen rajoista. Juridinen ja moraalinen keskustelu jatkui läpi kevään.

Jälleen toimittaja Tuomo Pietiläinen kritisoi työeläkeyhtiöiden johtokunnissa ja sijoitusosastolla valtaa käyttäviä henkilökohtaisten arvopaperikauppojen salaamisesta. (HS 17.1.) Oulun yliopiston rahoituksen professorin **Hannu Kahran** mielestä työeläkesijoittajilta tuli kieltää kaikki suorat osakesijoitukset. (HS 19.2.)

Lehdistössä pohdittiin, voivatko eläkeyhtiöiden edustajat osallistua pörs-silistattujen yhtiöiden hallituksiin. Toimittaja **Helena Ranta-aho** totesi, että eläkeyhtiöiden hallituspaikat pörssiyhtiöissä rajoittivat kaupankäyntiä niiden yhtiöiden osakkeilla, joiden hallituksessa väki istui. (HS 13.3.) Kaup-palehden pääkirjoituksessa eläkeyhtiöiden todettiin olevan sijoitusrahastoja, joiden hoitaminen edellytti huipputason osaamista. (KL 2.4.)

STM:n entinen ylijohtaja Tarmo Pukkila vaati, että työeläkeyhtiöiden henkilökunnan osallistuminen pörssiyhtiöiden hallintoon oli kielletävä lail-la. (HS 16.2.) Myös Finanssivalvonta (Fiva) vaati eläkeyhtiöiden johtajien poistumista muiden yhtiöiden hallituksista sekä lisää sijoitusosaajia yhti-öiden hallituksiin. (TE 2.4.) OP-Pohjolan toimitusjohtaja **Reijo Karhinen** kyseenalaisti työmarkkinajärjestöjen edustuksen eläkeyhtiöiden hallituksis-sa. Suomen Kuvalehti esitti, että palkansaajien tulisi päästä suoraan äänestä-mään edustajansa työeläkelaitosten johtoon. (SK 18/2012.)

Aamulehti muistutti, että eläkeyhtiöiden hallituksissa istuvat työmark-kinajärjestöt edustivat eläketurvan maksajia. (AL 31.3.) Eläketurvakeskuk-sen toimitusjohtaja **Jukka Rantala** huomautti, että eläketurvan maksajien osallistuminen eläkelaitosten hallintoon on yleisin käytäntö maailmalla. (HS 18.4.) Talouselämän pääkirjoituksessa Fivan esittämä hallituskielto todettiin liian kovaksi keinoksi lähipiirikauppojen kitkemiseksi TE 14/2012).

SAK:n puheenjohtaja **Lauri Lyly** epäili, että järjestöjen ajaminen pois laitosten hallinnosta johtaisi eläkevarojen joutumiseen finanssitalouden peli-nappuloiksi. (TS 20.4, HS 18.4.) Työeläkeyhtiö Varman toimitusjohtaja **Mat-ti Vuorian** mukaan arvostelussa oli perimmältään kyse valtakamppailusta. Työeläkevakuuttajat TELAn toimitusjohtaja **Suvi-Anne Siimes** totesi, että tiukempien säästöjen sijaan alan itsesääntelyä oli kehitettävä. (TE 20/2012, HS 5.5.)

Fiva vaati eläkeyhtiöitä määrittelemään lähipiiriin kuuluvat ja laatimaan kirjalliset ohjeet lähipiirin kanssa tehtäviin kauppoihin. Fivan mukaan kaik-ki lähipiirin kanssa tehty kaupat ja muut oikeussuhteet oli julkistettava. (HS 6.9.)

STM alkoi valmistella työeläkelaitosten hallintosäätelyn uudistamis-ta. Valmisteluja johtava **Erkki Rajaniemi** kertoi, että tulossa oli rajoituksia työeläkeyhtiöiden johtajien osallistumiseen muiden yhtiöiden hallituksiin. (KS 11.9.)

Veroparatiiseihin sijoittaminen hämmensi

☞ Uutiset veroparatiiseihin sijoitetuista eläkemiljardeista saivat aikaan kiivaan eettisen ja moraalisen keskustelun syksyn aikana. Utisoinnista välittyi käsitys, että suomalaiset eläkeyhtiöt sijoittaisivat eläkerahoja ve-roparatiiseihin. Asiantuntijat totesivat käsityksen virheelliseksi.

Sekä TELAn edunvalvontajohtaja **Minna Helle** että asianajotoimisto Boreniuksen veroasiantuntija, oikeustieteen tohtori **Janne Juusela** ker-toivat, että suomalaiset eläkesijoittajat, rahastosijoittajat, maksavat sijoitustuotostaan normaalisti veroa Suomeen. Juuselan mukaan suomalainen lainsäädäntö kohtelee veroparatiiseista ja muista kuin normaalin tulove-rosopimuksen maista saatuja tuloja erittäin ankarasti. Helle perusteli ve-roparatiiseihin rekisteröityjen yhtiöiden käyttämistä kasainvälisessä si-joitustoiminnassa sillä, että näin vältettiin eri maiden verolakiviidakoista johtuva moninkertainen verotus. (HS 4.10. KL 13.9.)

Kauppakamarin varatoimitusjohtaja **Leena Linnainmaa** kirjoitti työeläkeyhtiöiden sijoittavan muutaman prosentin verran sellaisten si-joitusrahojen kautta, joiden rekisteröintipaikka on veroparatiisissa. Linnainmaa korosti, että työeläkeyhtiöt eivät tee suoria pääomasijoituk-sia kasvuyrityksiin, vaan sijoittaminen niihin voi tapahtua vain sijoitus-rahastojen kautta. (www.kauppakamari.fi 27.9.)

Myös työeläkeyhtiö Varman varatoimitusjohtaja **Risto Murto** ja Il-marisen varatoimitusjohtaja Timo Ritakallio selittivät, että veroparatiiseja oli mahdotonta käytännössä välttää, jos halusi sijoittaa rahastojen kautta yrityksiin ja ylläpitää tasapainoista, hajautettua sijoitussalkkua. Ritakal-lio kertoi tuottojen tulleen juuri näistä pääomasijoituksista ulkomaille ja rahastosijoittamisesta. (IS 10.9. HS 8.9. TE 13.9.)

Talouselämän päätoimittaja **Reijo Ruokanen** kirjoitti lain määrää-vän eläkevarojen sijoittamisesta turvallisesti ja tuottavasti. Ruokanen to-tesi, että mitä enemmän sijoitustoiminnalle asetetaan eettisiä ja moraa-lisia lisävaatimuksia, sitä enemmän pitää eläkkeitä alentaa. (TE 32/2012.) HS:n taloustoimittaja **Jyri Hänninen** analysoi veroparatiisitalannetta ja totesi, että ne voidaan saada katoamaan vain kansainvälisellä yhteis-työllä. (HS 20.9.)

Työeläkeala nousi myös lehtien kulttuuripalstoille. Ryhmäteatterissa ensi-iltansa sai **Susanna Kuparisen** työryhmän Eduskunta II, satiiri veljeskuntien Suomesta. Esityksen arvioitiin olevan konkreettisesti silmiä avaava esitys. (HS 29.9.) Eduskunta II vetää verhot kabi-nettien ikkunoista ja näyttää, että meidänkään lintukotomme ei ole vapaa korruptiosta. (KS 1.10.) Yksi näytelmän väitteistä on, että finanssikapitalismi on sairas. (AL 29.9.) Esitys muistuttaa tutkivaa journalismia, mutta tekijät voivat tarpeen tullen vetäy-tyä taiteellisen vapauden taakse turvaan. (SS 30.9.)

Tutkimusjohtaja Tarmo Valkonen, ETLA:

Pelivara kapenee talouspuristuksessa

Joustavatko eläkemaksut, eläke-etuudet vai eläkeikä? Jostain näistä on pelivaraa haettava, kun eläkkeiden rahoitusta mietitään pitkällä aikahorisontilla.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLAn tutkimusjohtaja **Tarmo Valkonen** mukaan rahoituksellisesta kestävydestä ajatellaan joskus liian suppeasti.

– Julkisen talouden kestävyysvaje pakottaa maan hallituksen toimiin. Me tiedämme, että työurien pidentäminen ei juuri vaikuta eläkejärjestelmän rahoitustarpeisiin, mutta se suurentaa eläkeikää ja kasvattaa valtion ja kuntien verotulo-

ja. Näin sosiaalinen ja rahoituksellinen kestävyys molemmat paranevat, hän sanoo.

Väheneekö valinta, lisääntyykö pakko?

Eläkkeiden kestävään rahoitus pohjaan kytkeytyviä taustaselvityksiä tuotetaan paraikaa myös ETLAssa Eläketurvakeskuksen ja STM:n toimeksiannosta.

Valkonen toteaa, että väistämättä seuraavassa eläkeuudistuksessa tulee rinnakkaisia asioita yhtä aikaa pöydälle. Hän ottaa esimerkiksi eläkeiän ja sen kytkennän elinajan odotteeseen.

– Kytkennällä varauduttaisiin siihen, ettei elin-aikakerroin myöhennä riittävästi siirtymistä eläkkeelle. Olisiko näin käytössä varmuuden vuoksi kaksi välinettä saman asian ratkaisemiseksi, Valkonen kysyy ja toteaa, että EU-komission kritiikissä kuuluu tällaisia toiveita.

Tutkimusjohtaja Tarmo Valkonen toteaa, että eläkejärjestelmän rahoituksen kestävyys on keskeinen osa koko julkisen talouden kestävyyttä.

– Voidaanko asia ratkaista jotenkin yksinkertaisemmin esimerkiksi kytkemällä täyden eläkkeen antava eläkeikä elinaikaan. Näitä ratkaisuja mietitään nyt huolella, Valkonen sanoo.

Suomi ei elä yksin taloutensa kanssa

Valkonen painottaa, että Suomi ei elä taloutensa kanssa yksin. EU:n sanavalta talouspolitiikan suhteen näkyy myös yhteisin oletuksin tehtävissä kestävyyslaskelmissa, vaikka nämä oletukset eivät kaikille maille sopsikaan.

– Väestöennusteissa eniten epävarmuutta aiheuttavat maahanmuuton vaihtelut. EU:n tilastoviranomaisen Eurostatin väestöennusteet ja Tilastokeskuksen ennusteet eroavat tässä suhteessa huomattavasti toisistaan.

Valtiovarainministeriö joutuu istumaan kahdella pallilla: EU:ssa se on mukana tekemässä Suomea koskevaa laskelmaa eri väestöennusteilla kuin mitä se käyttää täällä Suomessa omissa laskelmissaan. Tästä on opetuksena, ettei yhtä totuutta tulevasta väestökehityksestä sen enempää kuin kestävyysvajeestakaan ole, laskelmat näyttävät vain suuntaa, Valkonen sanoo.

EU-säännökset ohjeistavat myös Suomen julkisen talouden tarkkaan menossyyniin. Julkisen talouden alijäämä normaalitilanteessa ei saa painua alle 0,5 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

– Eläkkeiden rahastointi vähentää alijäämää riskiä ja antaa siten pelivaraa huonojen aikojen varalle.

Teksti ja kuvat: Anne Iivonen

Valkosen kuulijakunta työeläkealan asiantuntijoiden koulutustilaisuudessa lokakuussa koostui työmarkkinajärjestöjen ja työeläkelaitosten asiantuntijoista. Hänen puheenvuoronsa liittyi koulutusjaksoon, jossa evästettiin, mihin kaikkeen työeläkejärjestelmä yhteiskunnassa nivoutuu.

Sosiaaliasioiden päällikkö **Katja Veirto** SAK:sta bongasi syksystä keväälle kestävä valmennusohjelman Eläketurvakeskuksen koulutuksen uutiskirjeestä.

– Hain valmennusohjelmaan, koska tällä

Katja Veirto on tyytyväinen valmennusohjelman koulutussisältöön.

tavoin räätälöityä koulutusta ei saa mistään muualta. Olen oikein tyytyväinen, tiedolle löytyy konkreettista käyttöä työssäni, hän sanoo.

Seuraava asiantuntijoiden valmennusohjelma aloittaa syksyllä 2013.

*”Ei tällä tavoin
räätälöityä
koulutusta
saa mistään muualta”*

– Katja Veirto, SAK

Yksityisalojen työeläkemaksu pysyy ennallaan

 Vuonna 2013 perittävä yksityisalojen työeläkevakuutusmaksu pysyy nykyisellä tasollaan ja on keskimäärin 22,8 prosenttia palkasta.

Työntekijän maksu on ensi vuonna sama kuin tänä vuonna eli 5,15 prosenttia alle 53-vuotiailla ja 6,50 prosenttia yli 53-vuotiailla. Työnantajan maksu on myös ennallaan eli 17,35 prosenttia palkoista.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen sopiman mukaan ensi vuoden työeläkemaksun lähtökohtana on 2009 solmitun sosiaaliturvan mukainen vuosittainen korotus 0,4 prosenttiyksikköä vuosina 2011–2014.

Sosiaaliturvan mukainen vuosittainen korotus ei vaikuta liian korkeina kerättyjen työkyvyttömyysmaksujen mahdollisiin oikaisuihin. Näiden oikaisujen johdosta vuoden 2013 maksuun tulee alennus, jonka suuruus on 0,4 prosenttia palkoista.

Yhteenlaskettujen oikaisujen eli plus- ja miinuslaskujen seurauksena keskimääräinen maksu pysyy ennallaan.

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien maksut nousevat

 Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien työeläkevakuutusmaksu nousee noin prosenttiyksikön ensi vuoden alusta lukien. Tämä tarkoittaa keskimäärin noin 210 euroa suurempaa vuosittaista työeläkevakuutusmaksua.

Muutos vähentää maatalousyrittäjien eläkelakiin liittyviä valtion kustannuksia. Valtio rahoittaa maatalousyrittäjien eläkkeet siltä osin kuin vakuutusmaksut eivät riitä eläkkeiden kustannuksiin. Säästövaikutus olisi ensi vuonna arviolta 14,7 miljoonaa euroa.

Aloittavien yrittäjien eläkevakuutusmaksu nousee

 Yritystoiminnan aloittavan yrittäjän työeläkevakuutusmaksun määräytymisperusteet muuttuvat. Muutos vähentää yrittäjien eläkelakiin liittyviä valtion kustannuksia.

Yritystoiminnan aloittavat yrittäjät maksavat jatkossa 78 prosenttia normaalista työeläkevakuutusmaksusta yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Nykyinen prosenttimäärä on 75. Käytännössä tämä tarkoittaa keskimäärin 130 euron vuosittaista korotusta aloittavien yrittäjien työeläkevakuutusmaksuun.

Laki tulee voimaan ensi vuoden alusta lukien. Se koskee niitä yrittäjiä, jotka aloittavat yrittäjätoiminnan lain voimaantulon jälkeen.

0,97914

ELINAIKAKERROIN

Pientää alkavia vanhuseläkkeitä noin kaksi prosenttia

Elinaikakerroin 0,97914

 Elinaikakerroin vuodelle 2013 on 0,97914. Tämän kertoimen mukaisesti vuonna 1951 syntyneiden työeläkelain mukaiset – vuonna 2013 tai sen jälkeen alkavat – vanhuseläkkeet pienenevät noin kaksi prosenttia.

Elinaikakerroin pienentää myös ensi vuonna myönnettäviä työeläkelakien mukaisia työkyvyttömyyseläkkeitä lukuun ottamatta niihin sisältyvää tulevan ajan eläkkeen osuutta, johon elinaikakerrointa ei sovelleta.

Lisäksi elinaikakerroin vaikuttaa myönnettäviin työeläkelakien mukaisiin perhe-eläkkeisiin ja luopumistukiin.

Elinaikakerroin tarkoittaa alkavien työeläkkeiden tasoa ja eläkemenoa sen mukaan, miten odotettavissa oleva keskimääräinen elinikä muuttuu. Jos keskimääräinen elinikä jatkaa nousuaan, elinaikakerroin pienentää kuukausieläkkeitä.

Elinaikakerrointa sovellettiin ensimmäisen kerran vuonna 2010. Tavoitteena on, että työntekijät korvaisivat elinaikakerroimen eläkettä pienentävää vaikutusta olemalla työelämässä nykyistä pidempään.

Työeläke-lehti
uudistuu ensi
numerossa

0,68 prosenttia vuosiansioita, korkeintaan 140 euroa

Yle-vero televisiолуvan tilalle

 Kaikkia koskeva Yle-vero korvaa televisiолупамaksun ensi vuoden alusta lähtien. Yle-vero näkyy suoraan verokortissa.

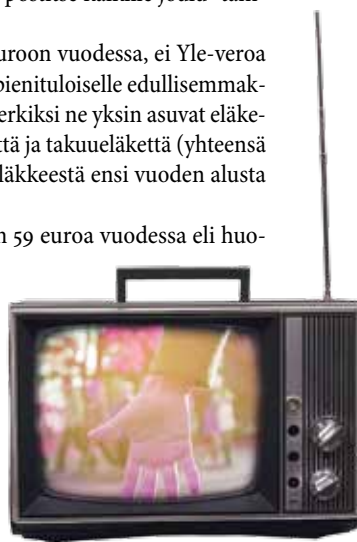
– Yle-verosta ei siis tule laskua erikseen eikä sen maksamiseksi tarvitse tehdä mitään. Yle-vero näkyy suoraan verokortissa 0,68 prosentin suuruisena verona, kertoo Verohallinnon ylitarkastaja **Marja-Leena Karhula**.

Yle-veroa maksetaan maksimissaan 140 euroa vuodessa. Raja täyttyy silloin, kun vuositulot ovat yhteensä 20 588 euroa. Tarkan Yle-veron määrän voi joko laskea itse vuosituloistaan (0,68 prosenttia) tai katsoa verokortista, joka lähetetään postitse kaikille joulutammikuussa.

Jos tulot jäävät yhteensä alle 7 352 euroon vuodessa, ei Yle-veroa peritä lainkaan. Yle-vero tulee monelle pienituloiselle edullisemmaksi kuin vanha televisiолупамaksu. Esimerkiksi ne yksin asuvat eläkeläiset, jotka saavat pelkkää kansaneläkettä ja takuueläkettä (yhteensä 713,73 euroa kuukaudessa), maksavat eläkkeestä ensi vuoden alusta yhden prosentin verran veroa.

– Yle-veron osuus tuloista on silloin 59 euroa vuodessa eli huomattavasti vähemmän kuin entinen televisiолупамaksu, laskee Karhula.

Yle-veron maksavat kaikki 18 vuotta täyttäneet suomalaiset. Vero maksetaan riippumatta siitä, montako televisiota kotona on tai katsooko lainkaan televisiota. Kaikki osallistuvat Yleisradion toiminnan rahoittamiseen – paitsi ahvenanmaalaiset, jotka maksavat omaa televisiолупамaksuaan.

Indeksit korottavat eläkkeiden ostovoimaa

 Eläkkeiden indeksiturvan tavoitteena on varmistaa eläkkeelle siirtyvän henkilön aktiivikaaiseen tulotasoon nähden kohtuullinen eläkkeen alkumäärä ja sen jälkeen maksussa olevan eläkkeen ostovoiman säilyminen.

Eläkelaitos tarkistaa maksussa olevan työeläkkeen vuosittain kunakin vuoden tammikuun alussa työeläkeindeksin muutoksen mukaan. Indeksointi työeläkeindeksillä turvaa eläkkeen ostovoiman säilymistä ja jopa parantaa sitä.

Alkavaa työeläkettä määrätessään eläkelaitos tarkistaa työuran aikaiset palkat ja työtulot palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Palkkakertoimella tarkistaminen eli indeksointi varmistaa, että eläkkeelle siirtyvä saa eläkkeen alkaessa työuran aikaiseen tulotasoon suhteutetun eläkkeen.

Kela tarkistaa maksussa olevat kansaneläkkeet vuosittain tammikuun alussa kansaneläkeindeksin muutoksen mukaan. Indeksointi säilyttää kansaneläkkeiden ostovoiman suhteessa kuluttajahintatason muutokseen. Lue lisää verkkopalvelusta www.etk.fi/elakejarjestelmat

Vuoden 2013 indeksitarkistukset

- Työeläkeindeksi 2 475
(muutos 2,82 %)
- Palkkakerroin 1,327
(muutos 2,78 %)
- Kansaneläkeindeksi 1 609
(muutos 2,8 %)

Vuonna 1954 syntyneet osa-aikaeläkkeelle aikaisintaan 61-vuotiaana

Osa-aikaeläkkeen ikäraja nousee vuodella

 Vuonna 1954 tai sen jälkeen syntyneet voivat päästä osa-aikaeläkkeelle aikaisintaan 61-vuotiaana. Ikäraja nousee vuodella nykyisestä.

Lakimuutos on menossa läpi ja tulee voimaan 1. tammikuuta. Nostettua ikärajaa sovelletaan suojasäännösten vuoksi vasta vuonna 2015. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vielä ensi vuonna viimeisenä ikäryhmänä 1953 syntyneet voivat päästä osa-aikaeläkkeelle 60-vuotiaana.

Ensi vuoden alusta lukien työeläkejärjestelmästä poistuu mahdollisuus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen. Lakimuutos ei koske ennen vuotta 1952 syntyneitä, joten

lakimuutosta sovelletaan käytännössä vasta vuonna 2014. Samanaikaisesti kansaneläkejärjestelmässä varhennetun vanhuuseläkkeen ikäraja nousee 63 vuoteen eli työeläkejärjestelmän mukaiseen vanhuuseläkkeen alaikärajaan.

Myös työttömyysturvan lisäpäivärahaa saavan pitkäaikaistyöttömän oikeus jäädä varhennusvähennyksellä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle 62 vuoden iässä poistuu. Voimaantulosäännös suojaa ennen vuotta 1958 syntyneet työntekijät, toisin sanoen muutokset vaikuttavat käytännössä aikaisintaan vuonna 2020.

Kansaneläkejärjestelmässä työttömyysturvan lisäpäivärahaa saava

pitkäaikaistyötön voi jäädä varhennusvähennyksellä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle nykyisen 62 vuoden iän sijasta aikaisintaan 63-vuotiaana eli samasta ajankohdasta kuin oikeus työeläkeläiden mukaiseen vanhuuseläkkeeseen alkaa.

Myös takuueläkkeestä annettu laki muuttuu niin, että vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä saavalla on oikeus takuueläkkeeseen nykyisen 62 vuoden iän sijasta aikaisintaan 63-vuotiaana.

Lakimuutoksen pitkän aikavälin tavoitteena on työurien pidentäminen.

25 tunnin työviikko – Onko vähemmän enemmän?

☞ Olisiko ansiotyö jaettavissa niin, että sitä riittäisi kaikille, kullekin kykyjen ja taitojen mukaan, pohti Työterveyslaitoksen (TTL) johtaja **Hannu Vainio** Työterveyspäivillä Helsingin Messukeskuksessa.

Ansiotyön vähentäminen toisi tasapainoa sosiaalisten velvollisuuksien ja itsensä toteuttamisen välille. Se tasaisi myös elintasoeroja.

Vainion mukaan neljä kymmenestä suomalaisesta on valmis laskemaan elintasoaan saadakseen lisää vapaa-aikaa.

– Olemme **Guy Ahosen** kanssa spekuloineet, että kokonaistyöpanos säilyisi muuttumattomana tai jopa lisääntyisi, jos työn liiallista kuormitusta vähennettäisiin siellä, missä se aiheuttaa poissaoloja, uupumusta ja tuottavuuden laskua, hän kertoi.

Vainio viittasi brittiläisen ajatushautomo New Economics Foundationin (NEF) julkaisemaan 21 hours -raporttiin. Hyvinvoinnin lisäksi lyhyempi työviikko nostaisi syntyvyyttä ja jous-

tavoittaisi eläkkeelle siirtymistä.

Työtaakan tasapainottajiksi Vainio esitti työttömien lisäksi eläkeläisiä. Ilmarisen tuoreen kyselytutkimuksen mukaan yli 50 prosenttia vanhuuseläkkeelle jääneistä olisi halukkaita jatkamaan työssä käymistä (Kiander ym. 2012).

Uupuneista Vainio nosti esille ruuhkavuosiensa elävät naiset. TTL:n tutkimuksen mukaan heistä kolmannes on vaarassa palaa loppuun työelämän ja kotitöiden takia.

Kuinka lyhyt työviikon sitten pitäisi olla? Vainio mukaan kaikki jousto on hyvästä, mutta 25 tunnin viikko olisi ideaali. Hän muistutti, että Suomessa tehdään tällä hetkellä reilun 20 tunnin työviikkoa, jos kaikki työikäiset lasketaan mukaan.

Tasaamiselle olisi siis tilausta. Se, miten järjestelyt käytännössä toimitaisivat, jäi toisen esitelmän aiheeksi.

Antti Karkiainen

OECD vertaa:

Suomessa jaksetaan työssä pidempään

☞ Suomalaiset jaksavat työelämässä iäkkäiksi, ilmenee OECD:n tilastoista. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD on tutkinut sitä, miten suuri osuus 50–64-vuotiaista jaksaa eri maissa työelämässä.

Keskimääräistä huomattavasti suurempi osa suomalaisista ikääntyvistä jaksaa työelämässä, selviää OECD:n tilastoverailussa. Kun kaikissa OECD-maissa tuon ikäluokan henkilöistä oli

viime vuonna töissä 61,2 prosenttia, Suomessa vastaava luku oli 65,2. Suomalaiset ovat myös parantaneet juoksuaan esimerkiksi vuodesta 2005, jolloin heistä oli töissä 62,5 prosenttia. Kasvua tulee 2,7 prosenttiyksikköä.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna esimerkiksi 60–64-vuotiaista Suomessa oli töissä viime vuonna 41,3 prosenttia, mutta OECD:ssä keskimäärin vain 40.

Osa-aikatyötä ikääntyneet tekevät Suomessa keskimääräistä vähemmän. Suomessa luku oli 17,4 ja koko OECD:ssä 18,7 prosenttia. Kun tarkastelujakson ensimmäiseksi vuodeksi otetaan 2001, myös tämä luku näyttää suomalaisten kannalta hyvältä. Vuonna 2001 osa-aikaisia oli Suomessa 20,1 prosenttia, mutta koko OECD:ssä 17,2.

NIMITYKSET

Keva

Oikeustieteen kandidaatti **Pertti Männistö** on nimitetty eläkepalvelutoiminnon johtajaksi loka-kuun alusta lukien. Männistöllä on lähes 30 vuoden kokemus eläkelainsäädännön valmisteluun sekä eläketurvan toimeenpanoon ja kehittämiseen liittyvistä tehtävistä.

Hän on työskennellyt Kevassa vuodesta 1997 lähtien mm. eläkejohtajana ja eläketurvan kehittämisestä vastaavana johtajana. Ennen Kevaa hän on työskennellyt Valtiokonttorissa, Eläketurvakeskuksessa ja valtiovarainministeriössä.

Ilmarinen

OTM **Hannamari Mäntävaara** on nimitetty compliance officeriksi 29.10.2012 lukien.

Työterveyslaitos

Tekniikan tohtori **Antti Koivula** on nimitetty Asiakasratkaisut -toiminta-alueen johtajaksi 1.12.2012 lukien.

Filosofian tohtori (psykologia) **Anneli Lepänen** on nimitetty Työn ja työorganisaatioi-

den kehittäminen -osaamiskeskuksen johtajaksi 1.1.2013 alkaen.

Lääketieteen tohtori, työterveyshuollon ja työ-
lääketieteen erikoislääkäri **Kari-Pekka Martimo** on nimitetty Vaikuttava työterveyshuolto -teeman johtajaksi 1.11.2012 alkaen.

Tehtävässään Martimo johtaa Työterveyslaitoksen työterveyshuollon tutkimusta ja kehittämistä. Martimo siirtyy tehtävään Mehiläinen Oy:stä.

Hankalat tyypit työelämässä

Kirsi Räisänen ja Kaarina Roth:
Hankalat tyypit työelämässä
Työterveyslaitos 2012
252 sivua
ISBN 978-952-261-201-4

 Työpaikkojen ihmissuhdeongelmien hinta on kova. Niistä seuraa huonoa viihtyvyyttä, sairastumisia ja ennenaikaista eläköitymistä.

Työterveyslaitoksen *Hankalat tyypit työelämässä* -kirjassa pohditaan hankaluuksien syitä. Tekijöiden, **Kirsi Räisänen** ja **Kaarina Roth**, lähestymiskulma on psykologinen. Työpaikalla toinen koetaan usein hankalaksi, kun hän rikkoo odotuksiamme tai arvojamme.

Työpaikalla ei tarvitse rakastaa toista, mutta toimeen on tultava. Ihmissuhteilta ei pidä odottaa samaa

kuin yksityiselämässä. Työpaikalla tapaamme myös ihmisiä, joiden arvot, persoonallisuus ja käyttäytyminen poikkeavat suuresti omistamme. Joillakin työpaikoilla hankaluudet ihmissuhteissa voivat nousta niin merkitykselliseksi, että itse työn päämäärä voi unohtua. Onkin järkevää kehittää omaa sietokykyään kuin koettaa muuttaa toista aikuista ihmistä.

Joskus toisen käytökseen on puuttuttava heti. Tämä koskee esimerkiksi aggressiivisuutta, kiusaamista tai alkoholin liikakäyttöä. Kirjan toi-

nessa osassa kuvataan hankalia persoonallisuustyyppisiä ja ohjataan heidän kanssaan toimimista joko esimiehenä, kollegana tai alaisena. Hankalia persoonallisuustyyppisiä ovat esimerkiksi perfektionisti, huomionhakuinen, passiivis-aggressiivinen tai epäluuloinen. Kirjan lopussa pohditaan ratkaisuja eri tilanteisiin.

Jokaisen on syytä sietää hieman ihmissuhdevaikeuksia. Kirjan mukaan täysin ahdistuksesta vapaa henkilö on joko kuollut, psykopaatti tai nousuhumalassa.

Matti Lumijärvi

Tarina nykypäivän työelämästä

Pauli Juuti:
Saako työssä viihtyä?:
tositarinoita työelämästä
Minerva 2012
240 sivua
ISBN 978-952-492-608-9

 Kuvitteellinen opintopiiri tutkii suomalaista työelämää ja sen laatua omien kokemustensa kautta sekä haastattelemaalla eri organisaatioiden edustajia. Opintopiirin jäsenet ja tarinan juoni ovat kuvitteellisia, mutta varsinainen sisältö perustuu tutkimusaineistoon.

Työelämän ja johtamistaidon konkarin **Pauli Juutin** kirja *Saako työssä viihtyä?* on varsin omalaa- tuinen teos. Se kertoo työyhteisöistä, työelämän muutoksesta ja johtamisesta tarinamuodossa, mikä ei ole kovin yleistä tietokirjoissa.

Parhaimmillaan kirjassa esiin tulevat työelämän tilanteet tuntuvat hyvin tutuilta ja niihin on helppo samaistua. Vaikka tarinallisuus toimii- kin kokonaisuutena, niin kehysker-

tumus toistaa paikka paikoin liikaa itseään ja maistuu välillä elämän sijasta paperilta.

Kirjan vahvan rungon muodostavat organisaatiotarinat, joista lukija voi kenties jopa tunnistaa eri yrityksiä ja organisaatioita. Osoittavat havainnot työelämästä ja inhimillisestä toiminnasta ylipäänsä on kuitenkin ripoteltu pitkin kirjaa, lähinnä opintopiiriläisten ajatuksiin ja vuorosanoihin. Organisaatiohaastatteluissa ääneen pääsevät henkilöstöpäälliköt ja toimitusjohtajat, jotka kertovat opintopiirin jäsenille työyhteisön kehittämishankkeistaan. Mielikuva organisaatioista jää kuitenkin kovin kiiltokuvamaiseksi, koska työntekijöille ei anneta puheenvuoroa.

Hieman yllättäen teoksessa käsi-

tellään myös tutkimustyön metodiikkaa ja tutkimusmenetelmien välistä dialogia ja ristiriitaa kiinnostavasti tarinassa esiintyvien henkilöiden kautta. Eniten huomiota saa narratiivinen tutkimusote, mistä itse teos toimii kuitenkin parhaana esimerkkinä.

Juutin kirja tarjoaa varsin tarkkanäköisen kuvan nykypäivän työelämästä, jossa organisaatiot painivat jatkuvien kehittämisprojektien parissa. Kirja ei tarjoa valmiiksi purettuja välineitä työyhteisöjen kehittämiseen, mutta voi antaa vinkkejä erityisesti esimiehille ja tarjota samaistumispintaa kenelle tahansa.

Kari Lindstedt

Yhdyskunta

Ikähaitarilla 63.....68 onnellisesti maaliin?

Voisiko vaurauttaan käyttää vanhana?

Vappu Taipale

- 72 vuotta
- Neljän lapsen äiti ja kuuden lapsenlapsen mumma.
- Lastenpsykiatri, entinen sosiaali- ja terveysministeri ja Stakesin pääjohtaja.
- Eläköidyttyään 68-vuotiaana hän on omistautunut mahdollisille asioille, kuten mielenterveyden ja ikääntymisen kysymyksille sekä maailmanrauhalle.
- Vanhus- ja lähimmäispalvelun liiton Valli ry:n puheenjohtaja.
- IPPNW:n, kansainvälisen lääkärin ydinsotaa vastaan -järjestön ex-presidentti.
- WHOn asiantuntija mielen terveyden edistämiseksi.
- Valtaa vanhuus/ Occupy your own age -kampanjan vetäjä 2012.

Vanheneminen on globaali megatrendi. HelpAge Internationalin raportti 2012 arvioi vanhoja olevan pian miljardi, suurin osa kehitysmaissa. On ikääntyviä kansantalouksia, joissa yli 60-vuotiaat kuluttavat enemmän kuin alle 20-vuotiaat – Japanin rinnalla 22 maata Euroopassa. Puolet maailman vanhoista miehistä ja neljännes naisista osallistuu palkkatyöhön. Moniaalla vanhojen taloudellinen panos perheen sisäisesti on suurta.

Raportti kyseli 38 maassa vanhoilta itseltään heidän olosuhteistaan. Suurin ongelma on huono taloudellinen turva. Alle puolet kokee oman terveytensä hyväksi; Suomessa toki liki kahdeksankymmentä prosenttia. Noin 40 sadasta ei saa terveyspalveluja. Lähes kaksi kolmannesta osaa silti käyttää kännykkää – lukutaidottomillekin laite on suurena apuna asioiden hoidossa.

Meitä yli 65-vuotiaita on Suomessa vuonna 2012 yli miljoona. Elämme lintukodossa globaalia maisemaa vasten. On kansaneläkkeet, sosiaaliturvaa ja kunnallisia palveluja. Me vanhat olemme maan taloudellisena ja henkisenä resurssina vapaaehtoistyön ja sosiaalisen pääoman tuottajina, kuluttajina ja veronmaksajina. Silti ikäpolitiikkassamme on paljon kirmisen varaa. Mitaleja ei kannata vielä ripustaa rintaan.

Nyt on EU:n aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden vuosi. Suomessa kahdeksan järjestöä pyörittää Valtaa Vanhuus-kampanjaa (www.valtaavanhuus.fi). Maan hallituksen käsissä on ehdotus uudeksi ikälaki.

Ilmapiiri on silti ikärasistinen. Me vanhat olemme kuin Pohjois-Korea, ei koskaan mitään iloisia uutisia. Arvostetutkin ihmiset saattavat päästää suustaan sammakoita tyyliin ”Suomen ongelma on pitkäikäisyys” tai ”Ikärakenteemme on vinoutunut” ilman, että vähemmistövaltuutetut tai ihmisoikeusjärjestöt reagoivat.

Miljoonasta vanhasta ihmisestä vain noin 50 000 on ympärivuorokautisessa pitkäaikashoidossa ja noin kahdeksan prosenttia kotipalvelujen piirissä. Kuntien taloudessa vanhusten hoito on silti se oljenkorsi, joka murtaa kamelin selän. Halutaan halvempaa, laadun painoarvoa pienennetään kilpailutuksissa, jos laatu yleensäkin figureeraa.

EUn Share-tutkimus arvioi, että isovanhemilta valuu meillä joka vuosi lastenlasten sukupolvelle noin 300 miljoonaa euroa silkkaa rahaa.

Maan hallitus tarjoaa noin neljänneksen tuosta summasta vanhuspalveluihin nykyisten valtionosuuksien lisäksi. Jokin tässä nyt mättää.

Minullapa on ehdotus. Eikö olisi aika arvioida vanhojen ihmisten varallisuuden käyttö uusiksi? Monet ovat köyhiä, vailla omaisuutta ja ansaitsevat kaiken yhteiskunnan huolenpidon, siitä ei saa tinkiä. Mutta toisessa päässä varallisuushaitaria ovat ne mukavasti toimeentulevat vanhat ihmiset, joiden omaisuus on nyt suojassa, kun pitkäaikashoidon maksuja arvioidaan.

Olen pitkäikäistä sukua. Jos tai kun raihnaustun ja tarvitsen ympärivuorokautista hoivaa, miksi en voisi maksaa kunnalle hoidon täydet kustannukset, vaikka ne ylittäisivät eläkkeeni? Itsekkäästi tarvitsen lasten ja lastenlasten nenän edestä omaisuutta, joka meille on kertynyt. Tarvittaisinko uusi poliittinen sopimus asiasta? Huhupuheiden mukaan jossakin päin valtakuntaa vanhuk-sia jo painostetaan myymään omaisuutensa, että jos se ei olisi sattumanvaraista vaan lakisääteistä.

Tiedän, tiedän. Vastustavia mielipiteitä nousee heti. Pitäisikö muka pyörittää 1970-luvun, Valtava-lainsäädännön ja perustuslakiuudistuksen poliittiset päätökset? Hävyttömät vanhat naiset tarvitsivat omaisuutensa ajattelematta pätäktyössä sinnitteleviä lastenlapsiaan. Ahneet sukulaiset näännyttäisivät vanhukset kotiin perinnön toivossa. Metsää omistavat ukot särkisivät sydämensä ja tappaisivat itsensä mieluummin kuin myisivät mantunsa. Kävisi kuten Japanissa, jossa kuusikymppiset maksavat omaisuutensa vanhainkotiin ja rahan loppuessa heidät heitetään ulos. Taitavat spekuloida omaisuutensa ennakkoperintöinä. Tai – ihmiset ottaisivat enemmän vastuuta vanhojen omaistensa hyvinvoinnista. Lapset pitäisivät luonnollisena, että mummolla on oikeus omaisuutensa käyttöön vanhana.

Eihän tätä voi tietää, ellei asiaa harkita. Nyt voisi olla oikea aika tähän pohdintaan, osana sukupolvien välistä solidaarisuutta.

Flexible retirement age could be utilized more

✂ If employers and employees in Finland agree on something, it appears to be the flexible retirement age. The lower limit of 63 years gets the thumbs up from both groups, with 70% of employers and 86% of employees considering it suitable.

This information can be gleaned from an extensive study of the flexible retirement age carried out by the Finnish Centre for Pensions. The study is based on surveys involving 1,894 workplaces and 2,672 old-age pensioners, and results have been compared to similar surveys carried out in 2003 and 2004.

The option to retire flexibly between the ages of 63 and 67, introduced in 2005, has given a majority of all old-age retirees the option to independently decide when to retire.

“Most of those continuing past the age of 63 have previous gaps in their career, and the flexibility option is used to mend these gaps and subsequently increase the future pension”, explains Research Manager **Eila Tuominen**.

The flexibility option could still be utilized on a much broader scale than is currently the case. Over half of all employers think that most employees could continue at work until 65. However, only a third of old-age pensioners continue at work past the age of 63.

Employer opinions on employing the ageing have not become notably more positive during the 2000s. 42 per cent of employers do not consider the prolonging of careers to be either important or likely to be implemented in their own workplace.

Of the old-age pensioners queried, a fifth would have wanted to continue working. Half of them were prevented from doing so due to workplace reasons.

When persons who had retired on an old-age pension in 2010 were asked about their reasons for retiring, the work and working conditions came in top. If these aspects had been in order, the desire to retire would have been less.

Working conditions and hobbies played a greater role than health and family situation to those who had already worked up until the old-age retirement age.

Peace of mind the goal at YIT

✂ Construction and real estate company YIT values work motivation and ability. The company, which employs circa 9,500 people in Finland, has a general retirement age of 62.7 years, up from 60.7 in 2007.

“We have 150 employees over the age of 63, and the oldest of them are 70. Some work full-time, others part-time and some come to work when we call. When someone wants to remain working after the age of 63, we tailor an individual solution for that person. The workplace atmosphere greatly affects the desire to work”, says **Kaisa Kuvanto**, Manager in charge of wellbeing at work.

YIT emphasizes good supervision and has strategies in place for supporting the employee. One of the benchmarks of success at YIT is for employees to feel peace of mind. This comes from the employee being able to trust the employer to be flexible as life situations change. For those feeling the strain of a physically tough job, there needs to be the option of re-training for another assignment.

There is more than just goodwill behind such a strategy; for a large company such as YIT, the price of disability pensions is so high that it is worthwhile to work hard at keeping all employees.

“Continuing at work, rather than retiring on a disability pension, is good for both employee and employer. Many forget that the pension will not be very high if the career is cut short”, adds Kuvanto.

Careers are prolonged along with life expectancy

✂ According to a recent study published by the Finnish Centre for Pensions, the time spent working has increased at the same pace as the life expectancy during the 2000s. The study looked at the distribution of time spent at work vs. time spent unemployed or outside work, for 15–64-year-olds during the period 2000–2010.

Working lifetime has increased for both men and women, but more so for the latter. Time spent at work was approximately 34.5 years for men and 33.8 for women, when measured in 2010. Compared to the year 2000, careers of men had been prolonged by 1.2 years whereas women's careers had been prolonged by 2.8 years in the same period.

Women of working age spend more time outside of work, but the gap between the sexes has become smaller. Women work less than men be-

tween the ages of 23 and 45, due to longer parental leaves and generally higher education than men.

In the 2000s, working lifetime has increased the most for those over 50. Nowadays, women who are 50–59 years old are more often gainfully employed than their male counterparts. The time men spend at work has increased at a slower pace than it has for women, and among women, the careers of those with a basic education only seems to be lagging behind the rest.

Population forecast questions life expectancy development

✂ The latest population forecast of Statistics Finland, spanning the time period 2012–2060, estimates that the life expectancy of Finns is not increasing as fast as previously predicted. The estimate is that the number of 65-year-olds in 2040 will be three per cent less than predicted in 2009.

From the perspective of the pensioner, a long working career guarantees a better pension. This is also the aim of the built-in life expectancy coefficient, which functions as an incentive to work longer if life expectancy continues to rise. A calculation of the future development of the life expectancy coefficient based on this forecast shows that the coefficient will not lower starting pensions as much as expected. If realized, this could be good news for the age cohorts born in the late seventies.

Long life is still on the cards for Finns, however; the relative share of the ageing in the population is increasing, while the working population is decreasing. Finland's reputation as the “Japan of the North” thus looks set to hold.

The number of people over 65 accounted for 18 per cent of the population last year, which equals over a million people. By 2040, their number is estimated to be 1.57 million. To what degree is it possible to trust the estimate of extending life spans?

“The further into the future we want to go, the greater the uncertainty. If looking as far ahead as 2060, for instance, the uncertainty of the prediction is already very high. The predictions are based on current rates of birth, mortality and immigration that may or may be indicative of the future”, notes Director **Hannu Uusitalo** from the Finnish Centre for Pensions.

A majority of population researchers are of the opinion that life spans will continue to extend also in the future. But there are also those who point to decreasing national health, due to the overly comfortable lifestyle of modern society, as an indicator of halted growth in the next few decades.

JULKAISUJA

ELÄKETURVAKESKUKSEN JULKAISUT OVAT LADATTAVISSA PDF-MUODOSSA KOTISIVULTA WWW.ETK.FI.

JULKAISUJA VOI MYÖSTILATA PAPERIVERSIONA KOTISIVULTA TAI OSOITTEESTA AINEISTOTILAUKSET@ETK.FI (TAIVAIHDE 029 411 20).

TUTKIMUKSIA

Joustava vanhuuseläkeikä

Työnantaja- ja työntekijäkyselyihin perustuva tutkimus joustavan eläkeiän toimivuudesta

Joustava vanhuuseläkeikä -tutkimuksessa tarkastellaan työnantajien ja työntekijöiden näkemyksiä eläkeikärajoista, kokemuksia työntekijöiden eläkkeelle siirtymisestä ja tekijöitä, jotka vaikuttavat työssä jatkamiseen ja eläkkeelle siirtymiseen. Tutkimus perustuu kaikkia toimipaikkoja edustavaan työnantajatutkimukseen ja vanhuuseläkkeelle siirtyneitä palkansaajia koskevaan työntekijätutkimukseen.

Tekijät: Eila Tuominen, Kristiina Tuominen ja Nina Kahma
Sarja: Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 02/2012
ISBN 978-951-691-170-3 (nid.)
ISBN 978-951-691-171-0 (PDF)
ISSN-L 1236-3049
ISSN 1236-3049 (painettu)
ISSN 1798-7482 (verkkojulkaisu)

TILASTOJA

Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2011

Statistik över pensionstagarna i Finland 2011
Statistical Yearbook of Pensioners in Finland 2011

Julkaisu sisältää tietoja kaikista työ- ja kansaneläkejärjestelmästä eläkettä saavista, eläkkeelle siirtyneistä ja eläkemenosta. Tilasto tuotetaan yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa ja se ilmestyy osana Suomen virallista tilastoa.

ISSN 1795-5165 Suomen virallinen tilasto (painojulkaisu)
ISSN 1796-0479 Suomen virallinen tilasto (verkkojulkaisu)
ISSN-L 0780-3028 Tilasto Suomen eläkkeensaajista
ISSN 0780-3028 Tilasto Suomen eläkkeensaajista (painojulkaisu)
ISSN 1795-522X Tilasto Suomen eläkkeensaajista (verkkojulkaisu)

Tilasto Suomen eläkkeensaajista kunnittain 2011

Statistik över pensionstagarna i Finland efter kommun 2011

Julkaisu sisältää kunta- ja maakuntakohtaisia tietoja eläkkeensaajien lukumäärästä, väestöosuudesta, kokonaiseläkkeestä sekä eläkemenosta. Tilasto tuotetaan yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa ja se ilmestyy osana Suomen virallista tilastoa.

ISSN 1795-5165 Suomen virallinen tilasto (painojulkaisu)
ISSN 1796-0479 Suomen virallinen tilasto (verkkojulkaisu)
ISSN-L 1238-1004 Tilasto Suomen eläkkeensaajista kunnittain
ISSN 1238-1004 Tilasto Suomen eläkkeensaajista kunnittain (painojulkaisu)
ISSN 1795-9853 Tilasto Suomen eläkkeensaajista kunnittain (verkkojulkaisu)

MUUALLA JULKAISTUA

The Pension Puzzle:
Pension Security
for all without
Universal Schemes?

Artikkelissa tarkastellaan suomalaisen eläketurvan kattavuuden kehitystä eläkkeen tasokin huomioiden. Moninaisten järjestelmämuutosten tuloksena eläketurvan määräytymistä ei enää voi pitää universalistisena mutta lakisääteisen eläketurvan kattavuus on silti laajentunut.

Tekijä: Mikko Kautto
Artikkeli on julkaistu teoksessa *Welfare State, Universalism And Diversity*, toimittanut Anneli Anttonen, Liisa Häikiö ja Kolbeinn Stefánsson

JOULU-TAMMIKUUSSA
ILMESTYVIÄ JULKAISUJA

Varautuminen eläkeikaan

– vapaaehtoisen säästämisen laajuus

Raportissa selvitetään kyselyaineiston pohjalta suomalaisten eläkeikää varten tapahtuvan säästämisen yleisyyttä, sen taustatekijöitä ja säästämättä jättämisen syitä. Lisäksi tarkastellaan eläkejärjestelmään kohdistuvan luottamuksen ja eläkejärjestelmän tuntemisen yhteyttä eläkeikaan varautumiseen.

Tekijä: Sanna Tenhunen
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja

Työurien pituuden kehitys 2000-luvulla

Raportissa esitellään työuran pituuden mittaamista eri menetelmin ja aineistoilla. Erilaiset mittaukset antavat toisistaan poikkeavia tuloksia työurien keskimääräisestä pituudesta. Tasoeroista riippumatta eri tavoilla saadaan sama päätulos työurien pidentymisestä 2000-luvulla.

Tekijät: Noora Järnefelt, Mikko Kautto, Markku Nurminen ja Janne Salonen
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja

Tilastoraportti vuoden 2011
kustannustenjaosta

Tekijät: Anastassia Rinas ja Sari Toro
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2011

Tekijä: Marja Kiviniemi
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja

Kokonaiseläke 2013

Tekijä: Juha Knuuti
Sarja: Eläketurvakeskuksen katsauksia

